AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

ABLUKADAN SONRA DEGİŞTİRME BİRLİG

100 000
T.L.
100 000
T.L.
50 000
T.L.
50 000
T.L.
50000
T.L.
TÜRKİYE
VAKIFLAR BANKASI
VB

Sayı : 537 Cilt: XXXI Yıl: 11

Sahibi
Mübin Toker

Baş Yazarı
Metin Toker

Yazı işleri Müdürü
Y.Yüksel Erdem

Bu sayıda Yazı Kurulu
İç Haberler Kısmı: Kurtul Altuğ, Güneri Civaoğlu, Teoman Erel, Egemen Bostancı (İstanbul) Seyfi Özgenel (İzmir) — Dış Haberler Kısmı: Halûk Ülman — Magazin Kısmı: Jale Candan, Tüli Sezgin, Bihin Anter, Hüseyin Korkmazgil Tiyatro: Lûtfi Ay — Sinema: Tarık Kakınç — Fen: Daniyal Eriç — Yayınlar: İlhami Soysal.

Resim
Ali Parmakerli

Fotoğraf
Hüseyin Ezer
Erdoğan Çiftler

Klişe
Doğan Klişe Öz Atölyesi
Tel : 11 70 13

Yazı işleri
Rüzgârlı Sokak No 15/2
Tel: 11 89 92
P.K. 582

İdare
Rüzgârlı Sokak No: 15/1
Tel: 10 61 96

Abone Şartları
3 aylık (12 nüsha) 10.00 lira
6 aylık (25 nüsha) 20.00 lira
1 senelik (52 nüsha) 40.00 lira

İlân şartları
Santimi 20 lira
3 renkli arka kapak 1500 lira

AKİS Basın Ahlâk Yasasına uymayı taahhüt etmiştir.

Dizildiği yer
Rüzgârlı Matbaası

Basıldığı yer
Hürriyet Matbaası

Ankara

Basıldığı tarih :
1.10.1964

Fiatı 1 lira

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Kendi Aramızda

Sevgili AKİS Okuyucuları

Kıbrıs olayları, haftanın başında, Papaz Makariosun yeni bir oyunbozanlığı ile bir kere daha haftanın önemli konusu halline geldi. Bu, Makariostan beklenmedik bir hareket değildir. Papaz her zaman ayni taktiği kullanmakta ve müzakere konusu bile olmayacak sarih hakları masa başına götürmekte ve sonra, mesele tam hal yoluna girmeğe başlayınca, arabanın tekerleğime çomak sokmaktadır. Bereket, Papazın taktikleri bilinmektedir ve dünya efkârı kimin haklı olduğuna dair bir belirli kanaate sahiptir.

Bu hafta bu yüzden, Kıbrıs, gene mecmuanın başında yer almaktadır. Hariciyemiz Kıbrıs Meselesinin Birleşmiş Milletler safhasına hazırlanırken, Hükümet seviyesinde. Değiştirme Birliğimizle ilgili hazırlıklar hızlandırılmıştır. Bu konu ile ilgili olarak Başbakan İnönü ve Genelkurmay Başkanı Orgeneral Cevdet Sunay uzun bir görüşme yapmışlardır, YURTTA OLUP BİTENLER kısmımızdaki "Kıbrıs" başlıklı yazıda, Değiştirme Birliğimizle ilgili bilgi verilmekte ve Papazın taktiğinin içyüzü anlatılmaktadır. Yazı iki koldan hazırlanmıştır: Dış politika yazarımız Halûk Ülman meselenin Kıbrıs safhasını; Güneri Civaoğlu ise içerde olup bitenleri derlemislerdir. Bu bakımdan, "Kıbrıs" başlıklı yazı ilgi ile okunacak bir yazıdır.

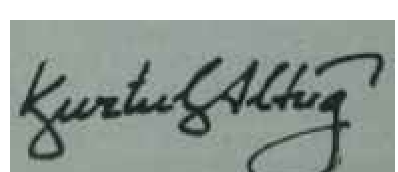
Bu hafta önemli bir başka yazı da, gene YURTTA OLUP BİTENLER sayfalarımızda yer alan "Partizanlık" başlıklı yazıdır. Bu mecmua, yıllar, danberi daima, haklı dâvaların savunucusu olmanın mesuliyetini taşımıştır. Bu yüzden pek çok çevre, AKİS'te çıkan yazılara kızmış, kimi zaman kapalı kapılar arkasında "AKİS de kim oluyor? O mu memleketi idare ediyor? Ne diye boyundan büyük işlere karışıyor?" fısıltıları alıp yürümüş, kimi zaman da bu fısıltılar, gürültü halinde, bize kadar gelmiştir. Şunu peşinen belirtinekte fayda görüyorum: AKİS'in, hiç kimseyi idare etmek gibi bir iddiası yoktur, AKİS sadece ve sadece haksızlığa, işgüzarlığa, kanun ve nizama riayetsizliğe karşı durmaktadır. İşte bu hafta okuyacağınız "Partizanlık" başlıklı yazı da, konunun tipik bir partizanlık örneği teşkil etmesi bakımından AKİS sayfalarında yer almıştır. "Partinin dediği dedik, çaldığı düdük" fetvasına bel bağlayanların bu yazıyı dikkatle okumalarında sayısız fayda vardır. Usun yıllar partizan idare baskısından şikâyetçi olanların bu tipik örneği iç ezilmesiyle okuyacaklarından eminim.

AKİS'in yazılan hazırlanırken İstanbulda havalar birden bozdu. İstanbul muhabirimiz Tank D. Kakınç bize, telefonla, İstanbulda fırtınanın yaptığı tahribatı nakletti ve yıllardır görülmemiş bu âfeti yazacağını bildirdi. "İstanbul" başlıklı yazıda, fırtına ve yağmurun İstanbulda sebep olduğu hasar anlatılmaktadır.

İzmir muhabirimiz Seyfi Özgenel ile İstanbul temsilcimiz Tarık D. Kakıncın her konuda hazırlayacaktan ilginç yazılan bundan böyle muntazaman, AKİS sayfalarında bulabileceksiniz,

AKİS, her zaman "dopdolu bir mecmua" olmak hüviyetini muhafaza etmektedir,

. Saygılarımızla

Günlerin getirdiği

Yurttan Akisler

Prof. Ali Fuad Başgil
Hay aklınla bin yaşa hoca efendi!

A.P. İsviçre sakinlerinden Ali Fuad Başgil, pek sevdiği kırımızı fransız şaraplarından fedakârlık etmek suretiyle, "memleketinin kendisine muhtaç bulundugu"-nu görerek AP Genel Başkanlığına adaylığını resmen koymuştur. Mümtaz ve ince zevkli bir kırmızı şarap mütehassısı olan Prof. - bu hususiyeti burnunun ucunun renginden belli olmaktadır - "yeni bir hız" vereceğini ilan ettiği AP'ye Genel Başkan olmak için bazı AP'liler partilerinin bu hızla uçup gideceğinden ciddi şekilde endişelidirler ya - bir "küçük şart" koşmaktadır: Büyük Kongreye gelmemek ve memlekete Genel Başkan seçildikten sonra dönmek! Zira üstad, Türkiyeye ayak bastığı an kendisini bekleyen bir tevkif müzekkeresiyle karşılaşacaktır. Hukukçu Prof. AP Genel Başkanlığının kendisi için bir "manevî dokunulmazlık" olacağını hayâl etmektedir..

Şarapçı Prof. İsviçredeki göl kıyılarından gönderdiği adaylık beyannamesinde kendi kendine "Önümüzdeki Adalet Partisi kongresinde başkanlığa seçilme şansınız bizce çok kuvvetlidir. Bu hususta siz ne düşünüyorsunuz?" sualini sorduktan sonra buna şu cevabı vermektedir:

"Geçende yayınlanan adaylık beyannamemde de kaydettiğim gibi, ben kendimi memleketin ve partinin hizmetine arzetmiş bulunuyorum. Bundan sonrası büyük kongrenin bileceği iştir. Ben şimdilik etrafı dinliyorum, İllâ beni getirsinler diye de bir hırsım olmadığı gibi, şahsım için propagandaya da ihtiyacım yoktur. Ben hüviyetim ve temayüllerim belli bir insanım. Yalnız şunu söyleyeyim ki, eğer adaylığım sebebiyle partide bir gruplaşma ve parçalanma istidadı sezersem, rakip partinin ekmeğine yağ sürmek istemem ve derhal adaylıktan feragat ederim. Bugün memleketin tek ümidi olan Adalet Partisini parçalanmış görmeğe gönlüm asla razı olmaz.

Muayyen gayeli her toplulukta olduğu gibi Adale-Partisinde de, Gümüşpala merhumdan sonra, bir baş bulunmak lâzımdır. Fakat bu başın, mıknatıs gibi, etrafına toplayıcı ve uzlaştırıp birleştirici evsafta olması gerektir. Ben, faal ve feragatkâr insanlardan mürekkep etrafım toplayacağım bir ekiple partiye yeni bir hız vererek onu gayesine götürebileceğimi ümid ve tahmin etmekteyim. Bu tahminimde yanıldığımı gördüğüm gün, parti başındaki vazifemin bitmiş olduğunu anlayacak ve yerimi daha ehline bırakarak çekilmeyi bir fazilet bileceğim.

Karşımızdaki rakip parti başlarının kulis işlerinde ve Yalmanın ağzı ile, şer kuvvetlerini harekete getirmekte pek mahir olduklarım biliyorum. Rakip parti basların mahareti yalnız bundan ibaret değildir. Bu başlar en tecrübeli tilkileri bile şaşırtacak akla gelmez hile bilirler Fakat onların bilmedikleri ve zevkini tatmadıkları bir şey vardır: Dürüstlük ve sözü özüne uygunluktur. Bizim de kuvvetimiz budur.

Şimdi, Adalet Partisi kongresinde yer alacak olan teşkilât başı arkadaşlarıma sesleniyorum:

Önümüzdeki Büyük Kongre parti için zor bir imtihan masası hizmeti görecektir. Şimdiye kadar olduğu gibi

baskı ve tehditlere karşı taviz politikasına devam edilip edilmeyeceği bu imtihanda belli olacaktır,"

Bilindiği gibi bu Başgil ile, Cumhurbaşkanlığına talip olduktan sonra ilk tepkide pilisini pırtısını toplayan ve senatörlükten bite istifa ederek evvelâ Kızıltoprağa, oradan da İsviçre dağlarına kaçan Başgil ayni zattır!

Dışişleri_____Gri ekose ceketli, şakaklarına hafif kır düşmüş, dinç görünüşlü adam, Westmark adlı alman gemisinden Ren kıyısına uzatılan iskelede enerjik adımlarla yürürken, geminin güvertesine birikmiş yüzlere» türk işçisi ardından el sallıyordu.

Olay, önceki haftanın sonlarında Pazar günü Almanyada geçti. Gri ekose ceketli adam, Ankarada çok iyi tanınan, Türkiyenin Bonn Büyük Elçisi Ziya Müezzinoğluydu.

Müezzinoğlu, Başkentteki çalışmalarının verdiği alışkanlıkla erkenden kalkmış - Büyük Elçi, Plânlamanın eski Müsteşarıdır ve sabahın erken saatlerinden gece ya. rısına kadar çalışmasıyla ün kazanmıştır- ve Alman İşçi Sosyal Yardım Teşkilâtının düzenlediği bir Ben gezisine katılmak üzere Kolonya yolunu tutmuştu.

Teşkilâtın türk işçileri için özel olarak kiraladığı Westmark gemisi sabah 9.30'da Kolonyadan kalkacak ve Linz'e kadar gidip, akşama dönecekti. Müezzinoğlu da bu geziye katılmak istemişti.

Doğrusu, değil bir Büyük Elçiyi böyle bir gezide aralarında görmek, işlerinin halledilmesi için dahi saatlerce sefaret, konsolosluk kapılarında beklemeye alışmış olan işçiler için bu, hoş bir sürpriz oldu. Müezzinoğlu ile bol bol dertleştiler. Akşam saat 17'ye kadar devam eden gezi çok neşeli bir hava içinde geçti Öğle yemeğinde kuşbaşı koyun eti, pilav ve tereyağlı taze fasulye ile Tekelin kırmızı Trakya şarabı vardı. İşçiler sazları, darbukaları ile memleket havaları çalarak, koro halinde türküler söyleyerek eğlenceli saatler geçirdiler.

Gezi özellikle, birtürlü biraraya gelemiyen ve herbiri kendi havasında olan diplomatlarımız için de çok faydalı oldu. İçlerinden biri, dönüşte, arkadaşlarına şöyle dedi.:

"— Yahu, bu işleri tertip eden almanlar da olmasa, birbirimizin yüzünü kimbilir nezaman göreceğiz?"

Karşıdakinin cevabı hazırdı:

"— Cumhuriyet Bayramından Cumhuriyet Bayramına!"

Ulaştırma -- Türlü çatışmalardan, gürültülü - patırtılı Meclis toplantılarından sonra nihayet General Electric firmasından alınmasına karar verilen 33 dizel lokomotiften ilk ikisi, önümüzdeki ayın ortalarında İs-, tanbula gelmiş olacaktır. Firma, diğer lokomotiflerin de 22 Aralık tarihine kadar teslim edileceğini Ulaştırma Bakanlığına bildirmiş bulunmaktadır. Lokomotifler, haftada ikişer-üçer tane olarak yola çıkarılacak, kesin tesellüm mahalli İstanbul olacaktır.

Ayrıca dizelizasyon programı ile ilgili olarak, bu lokomotifleri kullanacak personeli eğitmek üzere 8 mühen-. dis, 24 işçi ve teknisyenin Amerikaya gönderilmesi kararlaştırılmıştır. Bu eğitici kurslar için 55 bin dolarlık kredi ayrılmış bulunmaktadır..

Kaza -- Beyaz perdenin "kötü adam"ı Ahmet Tarık Tekçe, geçen haftanın sonunda geçirdiği bir trafik kazasında ağır yaralandı. Arabada bulunan film yıldızı Filiz Akın ile kocası Türker İnanoğlu ise olayı birkaç sıyrıkla atlattılar.

Hava Kuvvetlerine ait bir helikopterle Ankaraya getirilen Tekçe, koma halindedir. Doktorlar, ünlü aktörün sıhhati ile ilgili olarak sadece:

"— Allah'tan kesilmez demekle yetinmişlerdir.

Dünyadan Akisler

Komünist ülkeler — Moskova ile Pekin arasında sürüp giden liderlik yarışması, geçen hafta. Komünist Çin lideri Maonun giriştiği büyük bir temizlik hareketiyle yeni bir safhaya girmiş bulunmaktadır. Bu yarışmayı yakından izleyen gözlemcilerin bir kısmı, Moskova veya Pekinde olabilecek bir politika değişikliğinin Sovyetler Birliği - Komünist Çin geçimsizliğini kökünden gidermeğe bile yumuşatabileceğini, bu bakımdan olayları bir kuvvet çatışması diye yorumlamamak gerektiğini ileri sürüyorlardı. Oysa bu görüş. Maonun giriştiği temizlikle bütün bütüne çürümüş olmaktadır.

Gerçekten, Başkan Krutçef, birçok komünist partilerin ricasına ve Togliatti'nin siyasi vasiyetnamesine rağmen, bütün komünist partileri 15 Aralıkta Moskovada toplantıya çağırmağa ve Komünist Çini saf dışı etmeye kararlı olduğunu şimdiye kadar birçok kere tekrarlamıştır. Bu bakımdan Moskovada bir politika değişikliği beklenemez. Buna ek olarak, Mao da Çin Komünist Partisi içinde Moskovaya eğilimli olanları tasfiyeye başlamakla, kendisinin de bir politika değişikliğine gitmeyeceğini ortaya koymaktadır. Böyle olunca, şimdi Moskova ile Pekin arasındaki bütün köprülere atılmış, gözüyle bakmak, yanlış olmayacaktır.

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Yıl: 11 2 Ekim 1964, Sayı 537 Cilt: XXXI

YURTTA OLUP BİTENLER

Millet

İskoçya, duşu

İskoçya duşu suyun bir çok sıcak, bir çok soğuk aktığı duştur. Bu, sinirlere sağlamlık verir. Türkiye Kıbrıs konusunda uzun bir süredir böyle bir İskoçya duşunun altında tutulmaktadır. Hadiselerde bir gevşeme olmaktadır, tatlı bir hava esmekte ve herkes rahat nefes almaktadır. Ar kadan Papaz hemen yeni bir mesele çıkartıp tekrar yürekleri ağıza getirmektedir. Koca dünyanın bir Papaz elinde oyuncak olmasının hazin tarafı yok değildir. Ama ne yaparsınız ki içinde yaşadığımız devir budur ve türk milleti olarak bu devrin icapları na ayak uydurmak, bunun gereğini yapmak mecburiyeti vardır. Dev Amerikanın bir başka sakallı, Fidel Castro karşısında ihtilâçlar geçirmesi devrimizin bir diğer tipik örneğidir. Minik Arnavutluk da Sovyetler Birliğine gece gündüz ağız dolusu kütürü hiç fütursuz etmektedir.

Makariosun Kıbrıs'a yeni. ve vahim bir krize sebebiyet verdiği şu günlerde milletin Sabrının sonuna gelinmiş olduğunu, buna rağmen, hem memleketin idarecileri, hem de yabancılar anlamalıdırlar. Kütlelere mantığın icaplarını her zaman kabul ettirtmek imkânı yoktur. Kaldı ki bu yeni krizde mantık da, gerekli kesin adimin atılmasını şart koşmaktadır. Değiştirme Birliği meselesinde dünya, temayülünü belli etmiştir.

Şimdi bu buhranın barış zarar görmeden halli, şüphesiz Türkiyenin samimi arzusudur. Ama bardak, artık bir tek damlayı almayacak haldedir ve çok patlama böyle durumlarda vuku bulmuştur.

Başbakan İnönü Orgeneral Sunay ile
Müdavele-i efkâr

Kıbrıs

Ankaranın havası

(Kapaktaki arabulucu)

Haftanın başında Salı günü. Başbakan İsmet İnönü ile Genel Kurmay Başkanı Orgeneral Cevdet Sunay, Başbakanın makamında bir araya geldiler ve uzun uzun Kıbrıs Değiştirme Birliği meselesini konuştular. Zira o gün Kıbrıstan gelen haberler, soğuk duş tesiri yapmıştı.

Lefkoşede yapılan görüşmelerde Makariosun zikzaklarının yaraşıra, Türkiyenin karşıkarşıya kaldığı asıl güçlük, Barış Gücü Komutanının da U"Thant'ın Girne-Lefkoşe yolunun sivil trafiğe açılması kararını ters şekilde tefsir etmiş olmasıdır, Thimayya gerçi tamamen rum görüşünü benimsemiş, değildir ama, onun Türkiyenin şartlarını savunduğu da rahatça söylenemez. Thimayya, U'Thant'ın kendisine gönderdiği mesajda, yolun sivil trafiğe açılması ile ilgili olarak,

HAFTANIN İÇİNDEN

Türkiye, 1964

Metin TOKER

pazartesi günleri gazetelerin birinci sayfalarında, meşreplerine göre büyük veya küçük başlıklarla gösterilen bir takım haberler insana ne kadar bayat, manasız ve modası geçmiş geliyor. Bunlar, siyasi partilerin orada burada yaptıkları kongrelerle ilgili haberlerdir. Pazar günleri gazeteler için en kuru gündür. O günler havadis olmaz. Bundan dolayı gazete sekreterleri partilerin kongrelerine birer cankurtaran simidi gibi sarılırlar ve onları büyütürler. Bu gazeteyi beyaz çıkarmamak için başvurulan bir mecburiyettir. Ama partiler kendilerini "1048.60 Havası"ndan kurtaramazlarsa, simdi suni olarak işgal (ittikleri yerlerden dahi yakında mutlaka koyulacaklardır. Zira Türkiye bir devirde yaşamaktadır, o kongrelerde konuşanlar bir başka devirde.

CHP kongrelerinin ahım şahım olduğunu söylemek imkanı yoktur. Ama. oralarda sorumlu Bakanların bakanlıklarıyla ilgili konuşmaları bîr nevi vatandaşa hesap verme" mânası almakta, vatandaşlar da karşılarında Bakanlar bulup onlara memleketin dertlerini, meselelerini aksettirmek fırsatını ele geçirmektedirler. O itibarla CHP kongrelerinde hiç olmazsa bir belirli seviye tutulmaktadır. Fakat AP kongreleri? Bunlar için "evlere şenlikken başka kullanılacak bir tabir bulmak kolay değildir.

Bir muhalefet partisinin netice alması, içinde yaşa. nılan devirde milletin ilgilendiği davaları dile getirmesiyle kaabildir. 1946-50 arasının DP'si bunu yaptığı için başardı olmuştur. Tıpkı, 1954-60 CHP'si gibi.. 1960, kim ne derse desin, Türkiyenin sadece siyasi tarihinde değil, toplum hayatında da bir önemli dönüm noktasıdır. Telâkkilerde, zihniyette, inançlarda, davranışlarda bir "1960 öncesi" vardır, bir da "1960 sonrası", 1960 sonrasının meseleleriyle 1960 öncesinin meseleleri arasındaki fark dağlar kadardır. Halbuki bugün AP 1950'nin de öncesinin dilini konuşmaktadır. Milletin çektiğinin yüzde doksanbeşinin sebebi İnönüymüş de, tarihte görülmemiş bir baskı ve tedhiş rejiminin içkide bulunuluyormuş da, AP İnönü Demokrasisini yıkıp Anayasa Demokrasisini kuracakmış da, suiistimaller, rüşvet, vurgunculuk görülmemiş bir hal almış da, millet AP tarafından gerçek hürriyetine kavuş, turulacakmış da.. Bunlar her hangi bir AP kongresinin beylik sözleridir ve 1964 Türkiyesinde Muhalefet Partisi bu zırvalarla iktidarı alabileceğini sanmaktadır. Banların yanında ne bir fikir, ne bir tez, ne bir görüş. Bizim gazetecilikte hiç kıymet vermediğimiz bir yazı cinsi vardır: Masabaşı Yazısı. AP'nin muhalefeti bir Masabaşı Muhalefetidir. Bu AP'nin bir gün Türkiyede iktidarı alabileceğini sanmak için safdil olmak bile kâfi değildir. Türkiyenin, türk milletinin kaderinin bu AP'ye teslim edilebilmeğine inanmak ancak budala olmakla kaabildir.

Türkiyede bugün AP'nin davrandığı gibi bir parti olmuştur. Ama bu parti DP değildir. Bu parti, başında Osman Bölükbaşının bulunduğu partidir. Adı ister Millet Partisi olsun, ister Cumhuriyetçi Millet Partisi olsun, ister Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi olsun, ister genç Millet Partisi etiketini taşıyan Bölükbaşı başkanlık ettiği her parti bir "his partin" halinde belirmiş ve hep bilinen neticeyi almıştır, Türkiyede, ilâhlara sataşmak yasak ve tehlikeli olduğu için resmen "İnönü Düşmanlığı" patentiyle tescil edilmiş bir kin ve nefret cereyanının var lığından kimse şüphe etmemektedir. Bu düşmanlık Saltanatın yıkılmasından bir 27 Mayıs sabahı Türkiyeyi bir sivil junta idaresi altına sokmak isteyenlere karşı memleketin sağlam kuvvetlerince dur denilmesin: kadar uzanan hadiseler zincirinin her halkasına karşı bir belirli çevrenin tepkisidir.' Çok politikacı DP nin harikulade kaderini bu tepkinin harekete geçirilmesine bağlamış, sonra bunlar 15 Ekim 1961 seçimlerinde CHP'nin iktidarı tek başına alamayışında bu inançlarının doğrulanmasını görmüşlerdir. Şimdi AP'yi idare eden takım ayni silâhla ayni kuşu vurabileceği kanısı içinde bir laf kalabalığını kendisine seçim platformu yapmıştır.

Halbuki DP'nin bu memleketteki harikulade kaderinde de, 1981 seçimlerinin neticesinde de bambaşka faktörler rol oynamıştır. Bunları bir basit ve iptidai hisse bağlamak yanlış teşhis koymaktır. AP böyle bir hatanın kurbanı olacaktır. Bu, AP'nin bugün bir Bölükbaşı Partisi halline geldiği mânasına alınmamalıdır. Çok unsur ve bir efsane DP'nin vârisi partiyi halen Türkiyenin iki "kütle partisi'nden biri, hatta kalabalığı halinde muhafaza etmektedir. Ama tutulan istikamet, memleketin aradığını verememek handikap!, görülecektir ki AP üzerinde inanılmaz ölçüde tahribata yol açacaktır.

"Millet anlamaz". "Millet bilmez", "Odun kendisine aday gösterilse millet onu seçer" lafları bir gerçeğin ifadesi değildir, DP harikulade kaderini milletin 1946 ile 1954 arasındaki ruh haletini en iyi temsil etmesine borçludur. 1954.60 yıllarında Menderes ve DP idarecileri milletin liderliğini İsmet İnönüye kaptırmışlardır. Bir AP kongresinde İnönü, İktidarını, sıkıştığında Kuvvet Kumandanlarıyla görüşmesine medyun olmakla suçlanmıştır. Bir görüş ancak bu kadar sathi olabilir Bu, 27 Mayısı sadece bir "Sabah 3 ile 6 arası harekâtı" sanmak. İhtilâlin CHP tarafından kışkırtıldığına inanmak, memleketin sağlam kuvvetleri diye bilinen kuvvetleri hiç köksüz savmak, kısacası "Atatürk Bulvarındaki 500 metrenin Türkîyenin kaderine hakim olduğu" safsatasını siyaset prensibi yapmak gibi bir gaflettir. Eğer bir kere DP' nin milletin arzusuna artık tercüman olmadığından dolayı bilinen akıbetiyle karsı karşıya kaldığı kabul edilirse hatalı çok adım bertaraf edilir. Ama AP'de böyle bir istidat yoktur ve gerçekler oldukları gibi değil, arzulandıkları şekilde görülmektedir.

AP de, CHP de millete bir yeni ufuk gösterebildikleri nishetta başarı şansına sahip, olabileceklerdir. CHP'nin AP'ye üstünlüğü onun lobide bir grubun bunu anlamış olması ve bunun mücadelesini yapmasıdır, O grubun zaferi hem CHP'nin, arta asıl önemlisi hem de batılı demokratik sistemin zaferi olacaktır,

AP'da bunu dahi anlamış bir kimse ortada gözükmemektedir.

türklere silâhlı geçiş yetkisinin tanınması diye bir hususun belirtiline, miş olduğunu ve hattâ bu konuya temas dahi edilmediğini Türk Alay Konutanına bildirmiştir.

İşte haftanın başlarından itibaren Ankarada yapılan çalışmaların ağırlık merkezini, Thimayya'nın bu yeni tutumu karşısında uygulanacak politikanın tesbiti teşkil etmektedir, İnönü-Sunay görüşmesinde, iki askerin, Türkiyenin eski şartların da direnmesini kararlaştırdıkları sanılmaktadır. Zira Genel Sekreter. U'Thant, 25 Eylül tarihli açıklamasını, Eralpla bu şartlar üzerinde anlaştıktan ve rumların da muvafakatini aldıktan sonra yapmıştır. Bu bakımdan Thimayya'ya gönderdiği mesajda türk şartlarını açıkça belirtmiş olmasa dahi bu, New-York'ta yanlan anlaşmanın rafa kaldırılması demek olamaz.

Thimayya'nın, yeni tutumunu Genel Sekreterin mesajına istinat ettirmesi üzerine Ankarada varılan bir karar da, bu mesajın tefsirinin gene bizzat U'Thant tarafından yapılmasını sağlamak oldu. Bu yolda gerekli teşebbüslerde bulunması için, Türkiyenin Lefkoşe Büyük Elçiliği Maslahatgüzarı Faruk Şahinbaşa derhal direktif verildi. Gerek Şahinbaş ve gerekse Alay Komutanı, Türkiyenin şartlarında ısrar ettiğini ve U' Thant'la varılmış olan anlaşmanın da bu olduğunu Thimayya'ya bildirerek, kendisinden, durumu Genel Sekreterden bir defa daha sormasını İstediler.

Ankaraya gelen son haber, Gene. ral Thimayya'nın, U'Thant'tan durumu sormuş olduğudur. Türk Hükümeti, değiştirme birliği ile ilgili olarak herhangi bir karar vermek için U''Thant'ın cevabını beklemektedir.

Şimdi durum ne olacaktır? Kesin olarak birşey söylemek için zaman henüz erkendir. Ancak, türk hükümetinin Adadaki birliğini değiştirmeye kararlı olduğundan hiç şüphe edilmemelidir. Elbette ki son çare olan "kuvvete başvurma" dan önce bütün barışçı yollar denenecek, ramlar güzellikle yola getirilmeye çalışılacaktır. Nitekim, şu satırların yazıldığı sırada, Adadaki Birleşmiş Milletler görevlileri, taraflar arasında bir uzlaşma imkânı aramaktadırlar. Fakat karsı tarafta en ufak bir iyiniyet belirtisi bile görülmediği halde, hep Türkiyeden anlayış beklemek de çok fazladır.

U'Thant
Ayıkla pirincin taşını

Devenin başı

İnönü - Sunay görüşmesine konu teşkil eden kıbrıslı Papazın kararı; haftanın başında kıbrıslı rum liderlerin Lefkoşede yaptıkları bir toplantı sonunda açıklandı. Yabancı gazetecilere özellikle duyurmaya çalıştık larına göre, ram liderlerin gündem lerindeki en önemli konu, Adaya gidecek Türk Değiştirme Birliğinin durumudur. Nitekim Makarios, toplantı dağıldıktan sonra etrafım saran basın mensuplarına, yavaş sesle, büyük bir hikmet yumurtluyormuş gibi, toplantı söylentisini doğruladıktan sonra :

"— Aldığımız, karar gereğince, Türk Değiştirme Birliği Adaya bir şartla çıkabilir: Kıbrısta bulunan türk birliği Girne yolundan çekilerek barakalarına dönmeli ve bu yol ramların gidiş-gelişine yeniden açılmalıdır. Yoksa, ne pahasına olursa olsun, Değiştirme Birliğini Adaya çıkarmayacağız " dedi.

Çetebaşının bu sözleri Ankaraya ulaştığı zaman, bütün dudaklarda kız gınlıkla karışık bir gülümseme belirdi. Kıbrıs ramlarının sakallı lideri, batılılann "brinksmanship" dedikleri oyunbozanlığını, baltalayıcılığını bir kere daha ortaya koymuştu. Hiç şüphe yok, milletlerarası anlaşmazlıkların görüşme yoluyla çözülmesine kim se Makariostan daha iyi kundak koya mazdı.

Sözle uslanmayanın hakkı

Doğrusunu söylemek gerekirse, Türkiye Makariosun bu kötü huyunu çoktan anlamıştı, fakat diğer ilgili devletlere anlatmakta büyük güçlük çekiyordu. Nitekim, Adadaki türk birliğinin bir kısmım değiştirmek zamanı gelince de etrafta bîr takım ricacılar belirmiş, bu değiştirmenin bir süre geri bırakılması istenmişti. Makarios, Türkiye, Yunanistan ve Kıbrıs arasında imzalanan milletlerarası anlaşmaları feshettiğini, böylece bu birliğin Adada bulunmasını gerektiren hukuki temelin ortadan kalk tığım ileri sürüyordu. Gerçi aradaki ricacılar - bu arada yunan hükümeti, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri ve saflıkları akıllara durgunluk veren büyük batılı dostlarımız- andlaşmalann yürürlükte olmadığını söyleyecek kadar ileri gitmiyorlardı ama, değiştirme birliğinin gönderilmesi bir süre geri bırakılabilir, bu arada Ma. kariosla görüşme yoluyla, bir anlaşmaya varılabilirdi.

Geçen hafta içinde Kıbrıs konusunda görülen yeni gelişmeler, Türkiyenin Makarios hakkındaki teşhisinde nekadar haklı olduğunu bir kere daha ortaya koymuştur. Kıbrıs ramlarının başı, Türk Değiştirme Bir liginin durumunu hiç de haklı olmadığı halde, gönüllü ve saf dostlarımız sayesinde bir pazarlık konusu yapmağa kalkmış ve sonunda gene ünlü "hayır"larından birini yapıştır, mıştır. Bu davranışını değiştirmediği takdirde, kısa bir süre sonra Makariosun yakasına iki kuvvetli elin yapışacağından kimse şüphe etmemelidir.

Adadaki türk birliğinin bir kısmının değiştirilmesi bahis konusu olunca, Türkiye ile rumlar arasında bir çatışma çıkmasını istemeyenlerin aklına, Birleşmiş Milletler Genel Sek. reteri U Thant'in bundan bir süre önce yaptığı bir teklif gelmiştir. Bilindiği gibi, Genel Sekreterin bu tek lifi, Âdâdaki türk birliğinin Barış Gücü emrine verilmesiydi. Genel Sekretere göre böylece hem Adadaki Barış Gücü kuvvetlenmiş olacak, hem de Türkiye ile Kıbrıs ramları arasındaki anlaşmazlık çıbanlarından biri kesilip atılacaktı. Ancak, eğer Adadaki türk birliği Barış Gücü emrine verilirse, o sıralarda Kıbrıstakl Birleşmiş Milletler Komutanı General

Gyani'nin, birliğe, ilk olarak barakalarına dönmek ve Girne yolunu açmak emrini vereceğinden hiç şüphe edilmemelidir. Zaten U'Thant'ın da, bu teklifi yaparken aklının gerisinde bir parça da Girne yolunun açılması yatıyordu.

Kurtuluşa giden yol

Türk hükümeti, Girne yolunun Ada türkleri için ne demek olduğunu pek iyi bildiği işin, U'Thant'ın teklifine o zaman şu kesin cevabı vermişti : Adadaki türk birliğinin Barış Gücüne katılması, ancak iki şartla mümkün olabilir: Bunların birincisi, birlik Girne yolu üzerinde girdiği mevzidan çıkmayacaktır, İkincisi, millî menfaatler gerektirdiği zaman, birlik kendi başına hareket serbestliğini koruyacaktır. Türkiyenin ileri sürdüğü bu iki şart, rumlar ve U'Thant tarafından kabul edilmediği için, türk birliği de Barış Gücü emrine verilmemiştir. '

Adadaki türk birliğinin değiştirilmesi bahis konusu olunca, U' Thant eski teklifini yeniden ortaya sürmek fırsatını kaçırmadı. Fakat türk hükümeti, U'Thant'a, o zaman ileri sürdüğü iki şarttan vazgeçmiyeceğini bir defa daha bildirdi. Birleşmiş Milletlerdeki daimî temsilcimiz Orhan Eralp, geçen hafta U'Thant'la yaptığı konuşmada, Adadaki türk birliğinin Girne yolundan çekilmiyeceğini, eğer bu istek kabul edilirse, millî menfaatler gerektirdiği zaman kendi başına hareket serbestliğini korumak şartıyla, birliğin Barış Gücü emrine verilebileceğini söyledi. Bunlara ek olarak Eralp, U'Thant'dan şu noktanın da iyice bilinmesini istedi i Türk birliği Barış Gücü emrine verilse bile, Birleşmş Milletler kuvvetinin bir parçası sayılmamalıdır. Yani, Adadaki Barış Gücü ile türk birliği, hukukî statü bakımından birbirinden bütünbütüne ayrıdır Barış "Gücü, Ada-da, Birleşmiş Milletler Güvenlik Kon. şeyinin 4 Mart 1964 tarihli kararı gereğince, türk birliği ise Türkiye, Yunanistan ve Kıbrıs arasında imzalanan bir milletlerarası andlaşma gereğince bulunmaktadır. Güvenlik Konseyi belki günün birinde. Barış Gücünün Adadan çekilmesini kararlaştırabilir ama, üç devlet arasındaki andlaşma ortada durdukça türk birliği Adada kalmaya devam edecektir.

Türkiyenin bu konuda kesin olarak kararlı bulunduğunu anlayan T'-Thant, eğer Türkiye ile rumlar arasın da bir gürültü çıkması istenmiyorsa, türk hükümetinin bu şartlarını kabul etmekten başka çare olmadığı kanaatine vardı. Bunun üzerine Eralp de bir uzlaşma adımı daha atarak, eğer bu şartlar kabul edilirse Girne yolunun yeniden sivil halkın gidiş gelişine açılabileceğini, hattâ Birleşmiş Milletler kuvvetlerine bağlı devriyelerin bu yolda gezmelerine tein verilebileceğini söyledi. Fakat yol, silahlı rum sivil ve polisleriyle rum askerlerine kapalı kalacaktı.

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteriyle Orhan Eralp arasında varılan bu ilk andlaşmadan sonra, U'Thant, geçen haftanın sonunda Güvenlik Konseyinde yapılan Kıbrıs görüşmeleri sırasında, Türk Değiştirme Birliği meselesinin çözülmek üzere olduğunu ve Girne yolunun yakında sivil halkın gidiş-gelişine açılacağını müjdeledi. Diğer yandan, gene Eralple U'-Thant arasında varılan anlaşmadan sonra, türk birliğinin Barış Gücü em-

Papazın Taktiği

Kıbrıs anlaşmazlığının başından beri Makarios bir taktiği başarıyla tatbik ediyor : Gayet açık bir takım haklan, sonunda uyuşacağı zehabını vererek müzakere konusu yapıyor, sonra uyuşmuyor. Ama bundan hep kazançlı çıkıyor: Sarih haklar müzakere konusu olmuş bulunuyor. Papaz bu taktiğinin son örneğini Alayımızın Değiştirme Birliği meselesinde vermiştir.

Değiştirme Birliğimizin Adaya gön derilmesinin niçin müzakere konusu yapıldığını anlamak zor değildir. Türkiye, her meselenin barışçı yollardan çözüm yolu bulması tezinin imanlı bir şampiyonudur. Türkiye, oturulup konuşulmakla bir' şey kaybedilmeyeceğine de -belki haklı, belki haksız - inanmaktadır. Bu itibarla Değiştirme Birliğimizin gönderilmesine Papaz iti. raz edince ve araya bir takım gönüllü arabulucular girince Ankara "Peki" demiştir. Makarios da, işi o safhaya getirmek için yumuşak davranmıştır. Ama şimdi. Türk Alayının

Papaz Makarios

ler gittikten sonra da Adadan ayrılmayacağım ışınladığından mızıkçılığı tekrar ele almaktadır. Papazın şartları nın bizim tarafımızdan kabul edilmeyeceği aşikardır.

O haldi:, gönüllü arabulucuların görevi sona ermiş demektir. Eğer Türkiye Papazın taktiğine kanacak değilse kendisi için yapacak bir tek şey vardır: Değiştirmiş Birliğinin hangi gün, gerekirse Silâhta Kuvvetlerimizin himayesinde Adaya gideceğinin resmen ilâm. Bu birlik Adada ramların tecavüzüne uğrarsa, yahut Makarios mevcut ve meri anlaşmaların bize tanıdığı açık hakla kullanmamıza, kuvvetle karşı koymaya kalkışırsa o zaman harp hali kendiliğinden ortaya çıkmış olacaktır. Atina, Değiştirme Birliğime mani olmamasını Papazara ihtar etmiştir. Bu, haklılığımızın Atina tarafından bile kabul edildiğinin ifadesidir. O bakımdan bu konuda Makarios yanında Atinayı bulamıyacaktır.

Ya bulursa?

Kıbrısta Birleşmiş Milletler Kuvvetleri statüsü ile değil de kendi esas statüsü ile kalacağını, yani o Kuvvet

O, çatışmanın Kıbrıs topraklarında değil Yunanistanda cereyanı demek olacaktır

rine verilmesiyle ilgili teknik meseleleri çözmek üzere, U'Thant, Kıbrısta ki Birleşmiş Milletler Komutam General Timayya'yı, türk hükümeti de Kıbrıstaki maslahatgüzarı Faruk Şa--inbaşla Türk Birliği Komutanını görevlendirdiler.

Yangına körükle gidenler

Ancak,. Adadaki Türk Birliği ve Glrne yolu hususunda New Yorkta varılan anlaşma Lefkoşeye bildirilince, işler yeniden çatallaştı. Anlaşılan, Genel Sekreter U Thant'a büyük ümitler bağlayan ramlar, türklerin bir uzlaşmaya yanaşacaklarını hiç beklemiyorlardı. Hele U'Thant'ın türk şartlarını kabul edeceğini hiç ummamışlardı. Genel Sekreterin, Türk Birliğinin barakalarına çekilmesi için ağiştirme Birliğinin Adaya çıkması ile ilgili olarak ileri sürdüğü şart, Lefkoşe - Girne yolunun silâhlı rumlara olduğu gibi silâhlı türklere de kapalı tutulması ve bunun kontrolünün Barış Gücüne verilmesidir. U'Thant'ın yolun sivil trafiğe açılacağı ve buna karşılık Türk Alayının Birleşmiş Mil letler emrine verileceğine dair kararı rumlar tarafından bu şekilde tefsir edilmektedir.

Oysaki Türkiyenin şartlarında, işin başından beri herhangi bir değişiklik olmamıştır ve bu husus gerek U'Thant, gerek Barış Gücünün eski Komutanı Gyani ve gerekse General Thimayya'ya müteaddit defalar açıkça ifade edilmiştir. Yol eskiden beri türk kontrolü altındadır Simdi U'Thant arayak diretmemesi, rumları çok kızdırdı. Bunun üzerine alelacele toplanan kıbrıslı rum liderler, yangına körükle gitmek yolunda artık adamakıllı yerleşen geleneklerine uygun olarak, Türk Değiştirme Birliğinin Adaya çık masını Girne yolunun kendi istedikleri şekilde açılmasına bağlamayı kararlaştırdılar.

Erkin otomobilinde
Hazırlık devresinde

İşte Lefkoşede yapılan görüşmelerin, tamamen detaylarla ilgili olduğunun açıklanmasına rağmen, uzayıp gitmesinin başlıca nedenini bu teş kil etmektedir.

Barış Gücü Komutanı Thimayya'nın, iki cemaat temsilcileri ile ikili temaslar halinde devam ettirdiği görüşmelerde meselenin bu yönü ele alınmaktadır, Makariosun, Türk Decılığı ile ramlara bir avantaj tanınmakta ve sivil trafiğe açılmaktadır. Yoksa silâhsız geçiş hakkının türkler için uygulanması diye bir şey söz konusu değildir. Türk şartı, türklerin, eskiden olduğu gibi, silâhlı da ol. sa yoldan faydalanabilmeleridir. Bunun aksi, yâni silâhsız geçiş prensipinin türklere de tatbiki, Türk Alayının ve St. Hilarion bölgesindeki mücahitlerin ikmal imkânlarının kesilmesi demektir.

Hızır gibi!.

Kıbrıs meselesinin yeniden çetin bir hal aldığı bu hafta, Birleşmiş Milletlerin yeni arabulucusu Galo Plaza' yı taşıyan uçak Lefkoşeye indi.

Ancak Plaza. Adaya ayak bastığı sırada rumlar da Birleşmiş Milletlere, meselenin Genel Kurulda görüşülmesi için başvurmuş bulunuyorlardı. Bu, rum yöneticilerin de ifade ettikleri gibi, barışçı yolların hemen hemen so nuncusudur ve Plaza'nın, iş Birleşmiş Milletlere intikal ettikten sonra ne yapabileceği gerçekten merak konusudur.

1902-1906 ve 1912-16 senelerinde Ekvator Cumhurbaşkanlığı yapmış olan General Leonidas Plaza'nın oğlu Galo Plaza 1906 yılında New York'ta doğdu, O sıralarda babası General Plaza, New York'ta Ekvator temsilcisi olarak bulunmaktaydı.

Quito'da öğrenimine başlayan **Galo** Plaza, California ve Mary Land üniversitelerinde tarım ve daha sonra da George Town üniversitesinde siyasî ilimler tahsil etti. Ayrıca, Columbia ve Mary Land üniversiteleri ile New School of Social Researc'den fahrî doktor şeref unvanını aldı.

1936'da Quito valisi seçilen Galo Plaza, Millî Savunma Bakanı seçildiği 1938 senesine kadar bu görevinde kaldı.

1940-44 seneleri arasında serbest olarak çalışan Galo Plaza, 1944'de Amerika Birleşik Devletlerine elçi tayin edildi ve 1946'ya kadar bu görevde çalıştı. Bu müddet zarfında, Ekvator delegesi olarak da 1945 San Francisco Konferansında memleketini temsil etti. 1946'da Ekvatora dönen Galo Plaza, 1948'de başkanlık seçimlerine katılarak, 4 sene müddetle Ekvator Cumhurbaşkanı seçildi. 1958 senesinde ise, Birleşmiş Milletler Müşahitler Heyeti Başkanı olarak Lübnanda bulundu, 1959-60 senelerinde Lâtin Amerika Müşterek Pazar çalışmalarını plânlıyan Birleşmiş Milletler Lâtin Amerika Ekonomik Konseyi çalışma grupunun başkanlığını Galo Plaza deruhte etti.. 1950 senesinde de Kongodaki Kanuna ve Kitona üslerinin yönetimi çalışma grupu başkanlığım yaptı.

1960-64 seneleri zarfında yeniden serbest hayata dönen Galo Plaza, bu süre zarfında ayni zamanda Ekvator Kalkınma Bankası Başkanlığında bulundu ve daha sonra 11 Mayıs 1964'de Birleşmiş Milletler Genel Sekreterinin Özel Müşaviri olarak Kıbrısta görev lendirildi. 16 Eylül 1964 tarihinde işe, Genel Sekreter tarafından, Kıbrıs meselesinde arabulucu tayin edildi.

Partizanlık

Partizani idare

Bundan tam yedi yıl önce, 1957 de Maden bakır işletmelerinde bir

genç başmühendis, devrin DP ilçe başkanının gazabına uğrıyarak apar topar Ankaraya, merkeze alındı. Bu yıldırım tayinin sebebi, genç adamın, ilçe başkanından gelen bir pusulayı yırtarak kâğıt sepetine atmış olmasıydı. Pusulada, DP'li işçilerin çalıştıkları bir sondaj faaliyetinin devamı isteniyordu. Oysa sondaj mevsimi geçmiş, havalar soğumuştu. Bütün faaliyetlerin durması gerekiyordu.

Ama bu makul teknik gerekçeler bir yana, ilçe başkanı için asıl önemli olan şey, DP'li işçilerin oylarıydı. Üstelik "baldırı çıplak bir çocuk;" koskoca ilçe başkanının kelâmını hiçe saymış, mektubunu kâğıt sepetine fırlatmışta. İşte bu affedilecek şey değildi. Başkan hemen telefona sarılarak Ankarayla konuştu. Sonra öfkeden kıpkırmızı bir suratla kasabanın çarşısına fırladı, önüne gelene kükremeye başladı:

"— Bu herifi 24 saat içinde buradan süreceğim,."

Gerçekten başkanın dediği oldu. İlahları gücendiren genç mühendis, ertesi akşam, elinde köşeleri aşınmış eski Valiziyle kendisini Ankaraya götürecek olan trene biniyordu.

Bu olay, bütün devlet teşkilâtına partizanca bir zihniyetin hakim olduğu, ilçe-bucak başkanlarının, kendi, terini Menderesin gölgesi saydıkları bir devre aittir ve, benzeri binlerce olaydan sadece bir tanesidir.

Aradan yıllar geçti, iktidarlar değişti., Genç mühendis Etibankın türlü kademelerinde çalışarak Murgul Bakır İşletmeleri Müessese Müdürlüğüne kadar yükseldi. Artık eskisi kadar genç sayılmazdı, Önceleri şakak, larında tek tük görünen kırlar, ara. dan geçen yıllar zarfında çoğalmış, yüzünde derin çizgiler belirmişti. Gü nün bütün saatlerini masası başında dekopaj, rantabilite hesapları ile, gecelerini de fabrikada vardiya tutarak geçiriyor, eve ancak uyumak için getiyordu. Ama hayatından memnundu. Zira sevdiği bir iste çalışıyor, takdir ediyordu. Etibankın en önde gelen müessese müdürlerinden biri olarak gösterilmekte. Genel Müdürlükten sık sık takdirnameler almaktaydı.

Ancak mutlu yıllar pek uzun sürmedi. Murgul istetmesinin bu başarılı müdürü, geçtiğimiz ayın 21.günü tıpkı yedi yıl önce olduğu gibi merkezden aldığı bir emirle üssün ve kırgın Ankaranın yolunu tuttu. Bu kez de Artvin CHP teşkilatı kükremişti.

" —Bu adam AP'lidir. Buradan a-

İç Turizm

Dün D.P. bugün de CHP teşkilatına yaranamıyan ve her ikisinin de

Bizim işlerimiz

A. İhsan Göğüş

Şadi Kavur

geçenlerde bir akşam, Çankayadaki yeni ve rağbette Kazan lokantasında Ali İhsan Göğüş ile Sadi Kavur karşılaştılar. Ali İhsan Göğüş Turizm ve Tanıtma Bakanıdır. Büyük Elçi Şadi Kavur Dışişlerinde kurulmuş olan Kıbrıs Koordinasyon Komitesinin başkanıdır. Ali İhsan Göğüş Radyonun yönetiminde Hükümetin sesini duyurmaktadır. Kıbrıs Koordinasyon Komitesi Türkiye Radyolarında akşamları, saat 20'deki Haberler Bülteni içinde okunan meşhur "Günün Yorumu"nun hazırlayıcısıdır, Ali İhsan Göğüş ve Şadi Kavur o karşılaşmalarında bu "Günün Yorumu"nun ne kadar mânâsız, boş, lüzumsuz ve tadsız olduğuna konuştular. Büyük Elçi Bakana "Beyfendi, ben de sizi bunun için görmek istiyordum. Bu yayının hiç bir işe yaramadığını, iyi yapılamadığını söyleyecektim. Güzel bir tesadüf oldu, size rastladım. Ne lüzum var, buna?" dedi. Bakan "Ben de tamamile sizin fikrinizdeyim. Hakikaten Günün Torumu bir boş laf kalabalığından ibaret. O saati heder ediyoruz. Kaldırmak lâzım" cevabını verdi.

Türkiye Radyolarının dinleyicileri o akşam, ertesi akşam, daha ertesi akşam Günün Yorumunu dinlediler. Hâlâ dinlemekte devam ediyorlar. İlgili Bakan şikâyetçi, hazırlayan komitenin başkanı şikâyetçi, metni kaleme alan zat şikâyetçi. Ama, yayın devam ediyor.

Bu, bizim bütün işlerimizin küçük ve çok gözler önünde, açık bir örneğidir. Radyo devletin değil de bir şirketin olsa idi, bu yayın o akşam kaldırılırdı. Zira şirket dinleyiciyi memnun etme gayesinin peşindedir. Devlet ise, daha doğrusu onu temsil edenler tam bir umursamazlık içindedirler. Bu satırlar özel teşebbüsün devlet işletmeciliğine üstünlüğünü belirtmek maksadını gütmemektedir. Ne devletler vardır ki devlet işletmeciliğine ve kendi bütün işlerine başka bir zihniyeti hâkim kıldıklarından dolayı başarı göstermektedirler. Mesele bir sistemden ziyade bir zihniyet işidir. Bizde, sorum taşıyan ve bunun gereğini yapmakla mükellef olanlar bizimle beraber yanıp yakınmaktadırlar. Halbuki görevleri şikâyet konularım bertaraf etmektir. Ellerindeki yetkiler kendilerine bunun için verilmiştir. Göğüs ve Kavur "Günün Yorumu"ndan şikâyet ederlerse bu yayını kim kaldırtacaktır, pek âlâ?. Cevabı verilmesi lâzım gelen sual budur. Bir sorumlu der ki: "Hayır, tenkitler haksızdır. Bu yayın faydalıdır, lâzımdır". Bu sorumluyla tartışmaya girişilir, ama bu sorumlunun baş üstünde yeri vardır. Sorumsuzluk, sorumlu adamın "Çok doğru" deyip aksaklığı düzeltmek için küçük parmağını kaldırmamasıdır.

Bu davranışta Türkiyenin bütün ıstırabı yatmaktadır;

sillesini yiyen mühendisin adı Zahit Temeltaştır.

Temeltaş Ankaraya, kanunî formalitelere tamamen uyularak Genel Müdürlük yönetim Kurulu kararı ila tayin edilmiştir. Bu tayin için ileri sürülen gerekçe, kendisinin ışletmecilikteki tecrübelerinden merkezce faydalanmaktır. Buna kimsenin bir i. tirazı yoktur. Ama Temeltaşın, Ankaraya gelişinden bu yana geçen bir ay zarfında, bu tecrübe ve bilgiden nasıl faydalanıldığı gerçekten merak konusudur. Zira 35 günden beri kendisine çalınabilmesi için ne bir oda gösterilmiştir, ne de incelemesi için bir evrak verilmiştir. Haftalarca bir yerli turist gibi odadan odaya dola--an, koridorları arşınlayan Temeltaş bir çalışma masasına ancak haftanın başında Pazartesi günü kavuşmuştur. Fakat bu,masanın hangi makama ait olduğunu, Etibank Genel Müdürü de dahil olmak üzere hiç kimse bilmeınektedir. Zira Temeltaşın bir görevi yoktur.

Bu konu ile ilgili olarak Etibank Genel Müdür Vekili Rasim Kurşuncu bir AKİS'çiye hayli ilgi çekici bir demeç vermiştir:

"— Kendisi iki toplantıya katıldi!."

Pek çok devlet memurunu imrendirecek kadar dolgun bir ücret, parlak bir tayin gerekçesi.. Bütün bunlar Temeltaşın 35 gün içinde sadece iki toplantıya katılması ve birkaç cüm le lâf etmesi için sağlanmıştır.

Aslında bu tayin ile ilgili olarak ileri sürülen yaldızlı gerekçe de. Basım Kurşuncunun sözleri de bir gerçeği gizleyememektedir Bu tayinde, normal kanunî prosedüre uyulduğu yolundaki bütün hüsnüniyet iddialarına rağmen dış tesirler rol oynamıştır. Sırf bu sebeple de şimdi işe adam değil. Zahit Temeltaşa bir iş aranmaktadır.

Yılan hikâyesi

Buraya kadar anlatılanlar, ilk bakışta basit gibi görünen bir tayin olayının Etibank ile ilgili kısmıdır. Oysa olayın bir de politikacılar cephesi vardır ki türlü diyalogları, ilkel baskı metodları ile tıpkı bir macera romanına benzemektedir ve en az onun kadar ilgi çekici, hattâ biraz da eğlencelidir.

Meselenin bastonsun bundan yedi av geriye 1964'e uzanmaktadır. O tarihte Hopa Limânı temel atma töreni sırasında Etibank limanında karşı karşıya gelen Zahit Temeltaş'a CHP Artvin Milletvekili Saffet Emin Ağaoğlu arasında geçen bir konuşma Temeltaşın kader çizgisinde geniş bir kavis meydana getiren olayların başlangıcını teşkil etti. Sohbet sırasında lâf, İktisadî Devlet Teşekküllerinin organizasyonu ile ilgili kanundan açılmıştı. Bir ara Ağaoğlu, kanunun Grupta yapılan görüşmelerinden bahsedince, Temeltaş:

"— Ben idareciliğimde o kadar politikadan uzak kalmışımdır ki, meselâ sizin senatör mü. yoksa milletvekili mi, yahut AP li mi, yahut CHP li mi olduğunuzu bilmiyorum" dedi.

Tamamen hüsnüniyetle söylenen bu sözlerden Ağaoğlu, hayli alınmış, tı. Birkaç gün sonra Temeltaşia müşterek bir dostlarına bu olaydan yakınarak :

"— Murgul Müessese Müdürü seni tanımıyorum diyerek beni istiskal etti" dedi. Böylece Artvinli CHP'liler ile Temeltaş arasındaki köprülerden ilki yıkılmış oluyordu.

Lâf.. lâf..

Bu olayın üzerinden haftalar, aylar geçti. Ama Ağaoğlu - Temeltaş diyalogu bir türlü unutulmadı. Aşsine, her geçen gün yeni ilâveler ya. pılarak fabrikada İşçiler arasında, kahvehanelerde, parti merkezlerinde kulaktan kulağa fısıldandı. Herkes siyasî tandansına göre olayı başka şekilde anlatıyordu:

"— Duydun mu? Bizim müdür CHP milletveikilini bir terslemiş, sorma,. Ben seni tanımam arkadaş demiş, miş.. miş.."

"— Aferin bizim müdüre! İyi etmiş, zaten adamın kimseyi takdığı yok.."

"— Ayıp, ayıp.. İnsan kendi şehrinin milletvekilini tanımaz mı?"

Kasaba psikolojisi içinde söylenen bu sözler Ankarada da duyulmağa başlamıştı. Ağaoğlu unutmadığı, ama üzerinde fazla durmaya lüzum görme diği bu olayın böylesine şümullenmesine üzülüyor, hatta biraz da sinirleniyordu. Bu arada ortaya başka söylentiler de çıktı. Önce Murguldan Artvine, sonra da Artvinden Ankaraya iletilen bu söylentilere göre Zahit Temeltaş koyu bir CHP ve İnönü düşmanıydı! İçkiyi biraz fazla kaçırınca duman rengi sözlüklerini gös tererek "Bu gözleri İnönü ile Ahmet Demir köretti İnönü zalimin biridir" diyordu Aradan bir süre daha geçti. bu kez de Temeltaşın turancı olduğu ve tabutlukta yatmış olduğu söylenmeğe başlandı. Artık Artvin CHP teş kilâtından. Ankaraya doğru gelen bas kı hissedilir hale erişmişti. Artvin CHP milletvekili Saffet Emin Ağaoğlu ve CHP'li senatör Fehmi Alparslana gün geçmiyordu ki. Murgul Müessese

Zabit Temeltaş
İlâhları kızdırdı

Kulağa Küpe

Düdük!

Saadettin Bilgiç parti kongrelerinde yeni bir gösteri icat etti: Kendisi salona girmeden önce bir başkası sahneye çıkıyor, usun bir düdük çalıyor- Sonra, "Bayın Genel Başkan Vekilimiz Saadettin Bilgiç teşrif ediyorlar!" diye haber veriyor İşareti alan tayfalar başlıyorlar alkışa.

Peki Bilgiç bizzat gitmediği kongrelerde ne yapıyor ? Haa, orası mühim Bilgiç oralara "Bu, muhalefetteki son kongrenizdir. Gelecek kongrenizi iktidar partisi olarak yapacaksınız. Devlet idaresini üzerimize alacağımız yakın günlerin şevki içindeyiz" diye mesajlar gönderiyor.

Bu da bir nevi "Düdük!" demek ya.

Müdürü ile ilgili bir haber, ya da bir şikâyet gelmesin. Bu baskıya karşı bir süre seyirci kalan Ağaoğlu ve Alparslan, nihayet meseleyi Hükümete duyurdular. Gerçi her iki politikacı da, teşkilatlarının şikâyetlerini dikkate almakla görevlerini yapmışlardı ama bu arada işlenen fahiş hata, söylentilerin doğruluk derecesini araştırmamak ve sadece lâfta kalan bir takım ddiaları gerçekmiş gibi Hükümete aksettirerek, Temeltaşın görevinden aınmasını istemektir.

las, hamam ve tellâklar

İşin bundan sonraki kısmı prototip yerli malı politikacının kurnazlıkları, alaturka uyunları. akla hayale gelmez baskı metodları ile ünlü "Anjelik" romanındaki saray entrikalarına taş çıkartacak niteliktedir. Bu hengâme arasında en çok terleyen Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Hüdai Oral olmuştur.

Bu sırada kısmi senato seçimleri sebebiyle teşkilâtına her zamankin, den çok yakınlaşmak zorunda olan Fehmi Alparslan, gerek Oral ve gerekse Hükümetin diğer üyeleri kanalıyla, Zahit Temeltaşın Murguldan alınması için ne mümkünse yaptı.. Ağaoğlu ise, biraz da Hopadaki kırgınlığın tesiriyle bu konuda fazla aktif olmamakla beraber arkadaşını pek yalnız bırakmadı.

. Bu ardı arası gelmiyen baskılar arasında Oral yumuşamıştı ve Artvinli iki politikacının istediği şekle girmek üzereydi ki hadise basın çevrelerinde duyuldu ve Zahit Temeltaşın akıbetiyle ilgi başladı, Hüdai Oral bir nevi "Yukarı tükürsen bıyık, aşağı tükürsen sakal" durumunda kalmıştı. Genç bir Bakan olarak "partizanlık" damgasıyla damgalanmak istemiyordu Buna mukabil parti ve ilgili milletvekilleri kendisini sıkıştırıyorlardı. Hüdai Oral türlü yollara başvurarak bu fasit dairenin içinden sıyrılmağa çalıştı. Ne Alparslana ve ne de Ağaoğluna "hayır" diyemiyor, türlü bahaneler iteri sürerek Temeltaşın An. karaya alınmasını geciktirmeye uğraşıyordu. Bir yandan da Zahit Temeltaşı sık sık Başkente çağırarak kendisine bir takım parlak mevkiler teklif ediyordu. Nihayet, iki tarafa da mavi boncuk damıtmakla bu işin yürümeyeceğini anlayınca Oral bir başka yola başvurdu : Murgula müfettişler gönderdi. Bu, kendi kademesinde bulunan herhangi bir idarecinin yapma. sı gereken en normal şeydir. Müfettişler gider, istedikleri her şeyi kontrol ederler ve karar bu kontrolden sonra gelen rapora göre verilir. Ama Oral böyle yapmadı. Müfettişler gittiler, raporlarını sundular. Bakan, kararını bu rapora göre vermedi. Zira müfettişler Temeltaş aleyhine tek satır dahi yazmamışlardı...

Oral bir süre daha beklemeyi tercih etti ve bu arada son kozunu da oynadı. Makamına davet ettiği Zahit Temeltaşa:

"— Ben baskı altında bulunuyorum" dedi. Sonra, bir elini Temel, taşın omuzuna koydu ve:

"— Canım, biraz da şu milletvekilleri ile anlaşsanız" tavsiyesinde bulundu.

Fehmi Alpaslan - Saffet E. Ağaoğlu
Kem söz sahibinindir

Oralın "anlaşsanız" dediği millet, vekili Ağaoğlu ile Temeltaş CHP nin Grup odasında karşı karşıya geldiler.. Bu görüşmede hayli yumuşak konuşan Ağaoğlu öyle sözler söyledi ki sanki Temel taştan şikâyet eden kendisi değildi. Hatta bir aralık teşkilâttan bile yakınarak odada bomba gibi patlıyan bir lâf ta etti:

"— Canım, bu rejim böyle yürür mü? Her istiyenin her dediğini yapmaktan bıktım.."

Böylece baskılar nisbeten hafifle, miş, Oral da eski neşesine kavuşmuştu ki bir olay, Fehmi Alparslanın senato seçimlerini birkaç oy farkla kay betmesi, küllenmiş olan meseleyi yeniden alevlendirdi. Şahsi mesele artık parti, meselesi haline gelmişti. O zaman, "engin tecrübe"si ile Kemal Satar işe el koydu. Hüdai Orala, böyle hallerde "partinin dediğinin dedik, çaldığının düdük olduğu" yolunda bir güzel ders verdi. Artvinde seçim de vardı. Bu gibi "enerjik davranışlar" mahalli teşkilât için "moral takviyesi" olurdu. Bakan, incecik bıyıklı dudaklarının altından belli belirsiz bir "Evet" demek zorunda kaldı. Bu "Evet", haksız bir tasarrufun fermanıydı.

Güneşe çekilen perde

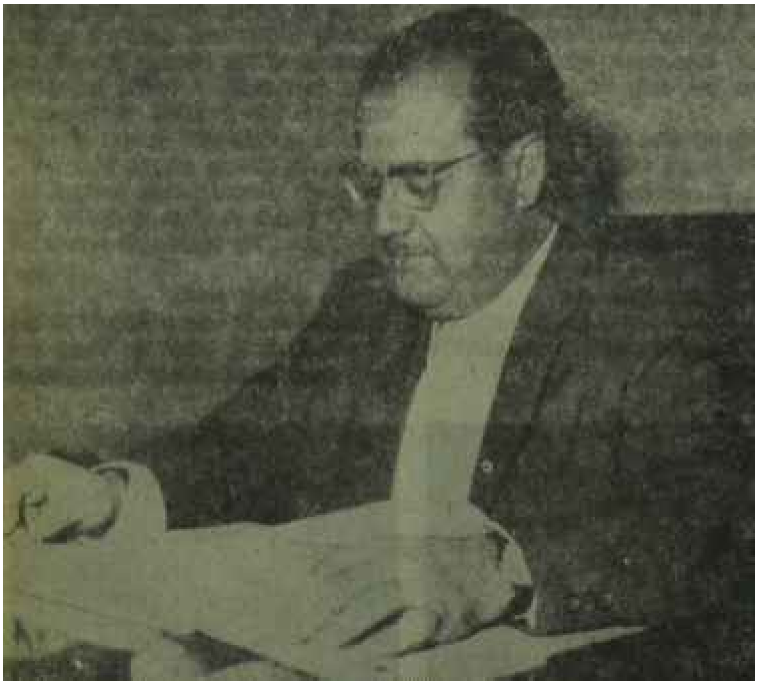
Tabii bu arada tayine bir kılıf ta hazırlanıvemiş, karar mevzuata uygun olarak Yönetim Kurulu tarafından alınmıştı. Bu konuda Etibank Genel Müdürü Rasim Kurşuncu:

"— Zahit bey takdir ettiğimiz başarılı bir arkadaştır. Kendisini merkezde, araştırma faaliyetlerimizde faydalanmak üzere Ankaraya aldık" demektedir.

Hüdai Oralın sözleri de Kurşuncudan pek farklı değildir:

"— Zahit bey kıymetli bir arkadaş. Merkezde faydalanılmak üzere Ankaraya almışlar. Benim bu tayinle ilgim yok. Zira bu, Yönetim Kurulunun işidir".

Ancak gerek Oraldan ve gerek Kurşuncudan farklı konuşanlar Ağaoğlu ve Alparslandır ki bu iki politikacının sözleri gerçeği açıkça ortaya koymaktadır. Her iki politikacı da

Etibank Genel Müdür vekili R. Kurşuncu
Eveleme geveleme..

Temeltaşın AP li olduğunu, partizanca tutumu yüzünden işçiler arasında siyasi faaliyetlerin arttığını söylemekte ve bu iddialarına mesnet olarak Temeltaşın bazı AP'li işçilere seçim sırasında izin verdiğini, bu işçilerden bir kısmının köylerine giderek AP'li seçmeni hazırladıklarını, bir kısmının ise gece sabaha kadar oy pusulası dağıttıklarım göstermektedirler. Ancak bu iddiaların lâfta kalmaması ve müspet delillerle ortaya konması gerekmektedir ki iki politikacı bunu yapamamaktadırlar. Söylediklerine göre bunu Mecliste yapacaklardır.

Fehmi Alparslanın bir iddiası da Zahit Temeltaşın başarısız bir idare, ci olduğudur ki bu itham da delilden yoksundur. Aksine Temeltaş Murgul Bakır işletmelerinin başına getirildiği" gün işletmeyi zararla devralmış ve milyonlarca lira kâra geçirmiştir.

Ancak bu arada aydınlanması gereken başka husus, müesseseyi büyük zararlara sokan eski Murgul Bakır İşletmesi Müdürü Mesut Betllln Temeltaşın yerine tekrar tayininin nedenleridir ki bu konu ile ilgili olarak bir açıklama beklenmektedir.

İstanbul

Yel üfürdü su götürdü

Geride bıraktığımız hafta içinde, Çarşambayı Perşembeye bağlayan gece saat 22.10 sularında İstanbul Radyosu, yayınlamakta olduğu "Bek lamlar Geçidi "'ni birdenbire keserek, aralıklarla şu anonsu yapmağa başladı .

"— Dikkat! Saat 19.30 sularında Çanakkale açıklarında . bulunan bir şişede, gemimiz Midilli açıklarında battı, imdat istiyoruz ibaresini taşıyan bir pusula' ele geçmiştir. Bunun Ahmet Kaptan idaresindeki 'Poyraz' motoruna ait olduğu sanılmaktadır. İlgililere ve seyir halindeki denizcilere duyurulur!"

Radyonun bu haberi ulaştırmaya çalıştığı sıralarda, İstanbulda da otuz yıldır görülmemiş bir fırtına ortalığı birbirine katıyordu. O gece ve ertesi gün, şehirde hayat felce uğradı, vapur, tren ve uçak seferleri aksadı, su ve elektrikler kesildi, telefonlar çalışmadı, alçak semtleri sular bastı ve yıllanmış çürük evler çöktü.

Çarşamba geceyarısına doğru baş. tayan şiddetli lodos . saatte 75 kilomet re hızla esiyordu, -yağmuru da beraberinde getirmişti. Şehir, henüz son baharın eşiğinde bulunduğu için. böyle **âni** ve beklenmedik değişikliklere hazır değildi. Kış aylarında bile en küçük bir tabiat değişmesinde düzeni bozulan İstanbul, bu ansızın bastıran fırtına ve yağmurla ne yapacağını şaşırıverdi. Her aksaklık bir yana, fırtınadan kaçmak için birbirleriyle yarış eden gemiler ve motorlar limanı birbirine kattılar. Metrekareye dügen yağmur 74 kilogramı buldu.

Cuma günü ortalık yatışıp, lodos İstanbul üzerinden elini eteğini çektiğinde, şehir, tanınmaz bir hale gel misti. Karşıdan karşıya geçiş büyük çapta aksadığından, çeşitli iş yerlerinde, gidiş bütünüyle durmuş, düzen bozulmuş, şehir ikiye bölünmüştü. Telefonların hepsi arızalanmıştı, fırınlar halka ekmek yetiştiremez olmuş, savaş günlerini hatırlatan ekmek kuyrukları kapılarda uzadıkça uzamıştı. Çeşitli semtlerde evler, sular altında yatıyordu. Fırtına, yıllanmış ağaçlara yüklenmiş ve çoğunu kökünden söküp devirmişti. Yine bazı semt lerdeki çürük-çarık evler yerle bir olmuşlar, içindekiler güçlükle hayatlarım kurtarmışlardı. Kadıköy rıhtımı çökmüştü, Demirel ve 27 Mayıs adlarım taşıyan iki gemi fırtına yüzünden sürüklenmişler ve karaya oturmuşlardı.

Birbuçuk gün süren bu görülmemiş fırtına, İstanbulu İstanbulluktan çıkarıvermişti,
"Sağnak yağışlı" derken..
Çarşamba sabahı Radyo, o günün kapalı ve ara sıra sağnak yağışlı geçeceğini bildirmişti. Dediği de çıktı. Öğleyi bulmadan yağmur başladı ve kısa aralarla akşama kadar devam etti. Yavaştan başlayan lodos, gece- . yarışma doğru o kadar hızlandı ki evlerin camları zangırdamağa, yağmur da fırtınaya eş hızda ortalığı birbirine katmağa başladı.

İstanbulda bunlar olurken, açık denizlerde korkunç bir panik başgöstermişti. Seyir halindeki küçüklü büyüklü motorlar ve gemiler sığınacak bir liman, bir koy, bir kuytu yer peşindeydiler. Aşağıdan yukarıya doğru giden fırtına Ahmet Kaptanın "Poyraz 2"slni Midilli, Mehmet İncenin "Kale"sini de Marmara açıkla, rında yakaladı ve dalına bindi.

Fırtına, lodosun üstünde bir şiddet taşıyordu. Meteorologlara göre, 7 şiddetinde esen lodos rüzgârı, birkaç defa çok kısa aralıklarla 10 şiddetini bulmuş ve bora halini alarak, saniyedeki hızı 25 metreye çıkmıştır. Bu hızdaki rüzgâr, kalın dalları kıracak, ağaçları devirecek, damlan uçuracak ve. güçsüz yapıları da çökertecek bîr güçtedir, 10 şiddetinden yukarısı, yani 11 ve 12 şiddetleri ise. artık bora değil, tayfun veya kasırgadır. Bu da

Fırtınadan hasara uğramış bir otomobil
"Allahın dediği olur"

gemileri batıran .şehirleri yerle bir eden soyundandır ki, İstanbul, geçen haftada bu çeşit bir felâketten yakasını büyük güçlüklerle kurtarmıştır.

Gerçi İstanbul, yerle bir olmaktan kurtuldu ama, birbuçuk gün içinde hayat öylesine felce uğradı ve düzen öylesine bozuldu ki, İstanbullular, şehirlerinin gerçekten yerle bir olup olmadığını kendi kendilerine sormaktan kurtulamadılar. Minibüscü. lerle Belediye, iki gündür ruhsat ve vergi konusunda takıştıklarından, şehir içi ulaştırması büyük ölçüde durdu ve yük. Belediyenin emektar otobüslerine bindi. Bu tür değişmelerde şehir sorumlusu olması gereken Belediyede de işler, baştankara olmuştu. İlgililer nereye yetişeceklerini şaşırınca, ilgisizler de boş meydanda diledikleri gibi at oynatmaya başladılar ve böylece düzen, temelden sarsılıverdi. Şehir, kendi kaderine terkedildi; insanlar, savaş günlerinin in. sanlarım hatırlatan bir telâş ve bencillik içinde, oradan oraya koşuşmaya başladılar. İlk alarmı fırınlar çek-

Sahile vuran gemi

Şehirde durum bu iken, sabahın erken saatlerinde Samatya **açıkları**na gelip demirlemiş olan 10 bin 300 gros tonluk Demirel şilebi fırtınanın önünde limon kabusuna döndü Fırtına, koca gemiyi önüne kattığı gibi, demir taratarak sahile doğru sürüklemeğe başladı. Gidiş, Ahırkapı kayalıklarıydı. Dalgalar, gelip gelip ge. miye abanıyorlar ve sürekli olarak Demireli kayalıklara itiyorlardı. Şilebin içinde 14 kişilik bir mürettebat vardı. Fırtınayla birlikte dışarıya uğramışlar, fakat kurtuluş umudunun olmadığını görmüşlerdi, ölüm, burunlarının ucuna kadar gelmiş, duruyordu. Bütün uğraşıp didinmeleri boşa gitti ve Demirel, fırtınaya karşı koyamıyarak, Ahırkapı kayalıklarına büyük bir gürültü ile bindirdi, kaldı..

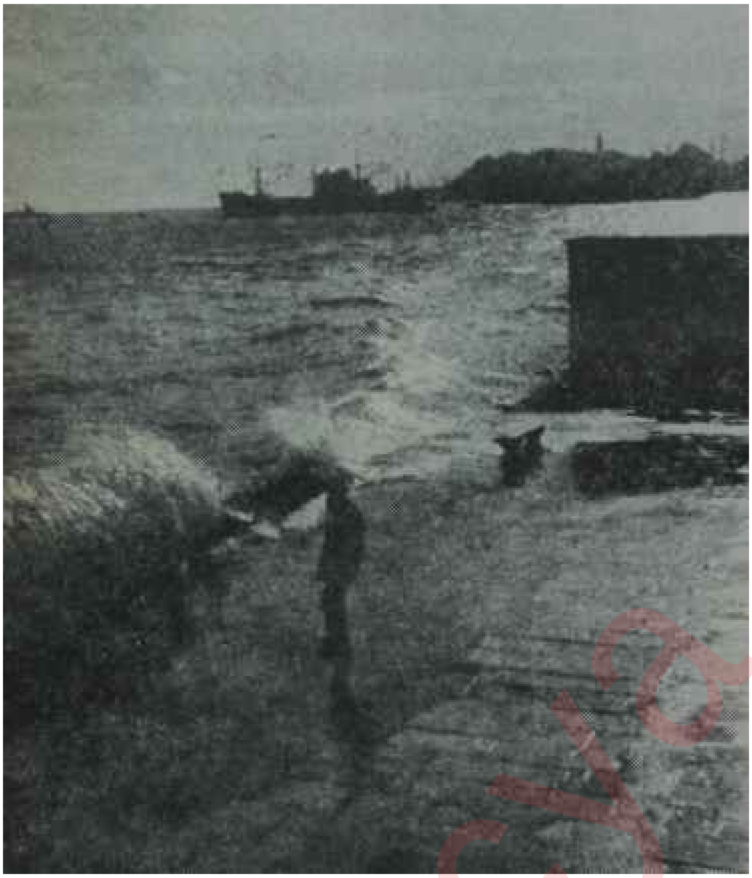
Mürettebat güverteden megafonla bağırarak yardım istedi. Sahil asfaltından geçenler, yardım amacıyla durdularsa da, ellerinden birşey gelmediğini gördüler. Limandan durumu öğrenip gelen Hora tahlisiye gemisi ise, uzaktan seyirci kaldı. Zira dalgalar, Demirele yaklaşmasını her an engelliyorlardı.

Öğleye doğru, Demirelin, bindirdiği kayalıklardan kurtulmasından ümit kesildi. Gemidekilere, gemiyi ter ketmeleri ve sahile çıkmaları bildirildi. Mürettebattın gemiden çıkması, sahile varması bayağı bir problemdi. Sonunda, sahile klavuzla halat atıldı ve ele geçen halat bir elektrik direğine bağlandı. Mürettebat, bu iptidai havai hattan kayarak sahile çıktı ve ilk iş olarak, ölümden kurtulmanın heyecanı içinde, toprağı öptü,

Demirelin kayalıklara bindirdiği sıralarda da Anadolu yakası ile Rumeli yakasını birbirine bağlayan tek bağlantı, Slrkeci-Üsküdar araba vapurlarıydı. Bunlardan bri, Sirkeci yolunda batma tehlikesini kaptanının

Fırtınanın **ikiye** böldüğü ağaç
Bu ne kuvvet

Sahili kaplayan dalgalar
Yel üfürdü sel götürdü

soğukkanlılığı ve ustalığı sayesinde güç belâ atlatabilmişti.

İstanbul, çilesini henüz doldurmamıştı. Derken elektrikler de kesildi. İstanbula cereyan getiren Ümraniye dolaylarında, devrilen ağaçlar, direkler ve kopan teller irtibatı kesmişti. Bu yüzden Silahtarağadaki santralin çalışması iki katına yükseltildi. Yine fırtına yüzünden devrilen ağaçlar ve direkler. Sirkeci - Halkalı yolunu tah rip etmiş, elektrikli tren seterlerini durdurmuştu. Kadıköy yakasında ise, sahile yüklenen dalgalar rüyamı göçürdü, vapur iskelesi ile sahil yolundaki parke taşlarını söküp denize götürdü. Bu arada, Florya sahil yolunda kaçak olarak yapılmış, Belediyenin bir türlü yıkamadığı barakaları da dalgalar sürüklemişti.

İstanbul itfaiyesi bütün elemanlarıyla seferber di. Oradan oraya koşuyor, çukur semtlerde, suların bastığı evleri ve içindekileri kurtarmağa çalışıyordu.

İstanbul, otuz yıldan beri ilk olarak böyle bir firmayla karşılaşmaktadır. Hazırlıksız yakalanan şehrin, bu çeşit bir baskını bir otuz yıl daha unutmasına imkân yoktur.

Eğitim

Yaygaralar ve acı gerçekler

Talim Terbiye Kurulu Başkanı Hüsnü Ciritti :

"— Kendi menfaatlerini düşünenler bunun peşindeler. Bana bu iş için birkaç milletvekili geldi, ısrar edip duruyorlar..." dedi.

Ciritli bunu söyledikten sonra sustu. Tereddüt ettiği anlaşılıyordu. Fakat bu susuş uzun sürmedi ve Ciritli sözünü şöyle tamamladı :

"— Bu gelen milletvekillerinin çocukları da tek dersten sınıfta kalmış da!..."

İşte, kapan vaveylanın hareket noktası budur. Son günlerde gazetelerde Kıbrıs meselesinden sonra en fazla yer kaplayan, "Borçlu sınıf geçme" usûlünün kaldırılması konusuyla ilgili protestolar, makaleler, karikatürler, Meclise verilen sözlü sorular, yapılacağı iddia edilen protesto yürüyüşleri, basın toplantıları, bildiriler ve bunlara benzer bir çok gürültünün sebebi iki kelime ile özetlenebilmektedir: Şahsî menfaat !...

Eğitim alanında önemi ve faydaları bütün dünyada kabul edilmiş özbeöz türk sistemi köy enstitülerini kaldıran ünlü Millî Eğitim Bakam Tevfik İleri, daha Bakanlığının başında kendisi de bir icatta bulunmuş ve "Borçlu sınıf geçme" usûlünü ortaya çıkartmıştı. 1951 yılında uygulanmaya başlıyan bu karar, DP İktidarının hemen her konuda "oy" için uyguladığı taviz siyasetinin ve aynı zamanda kısır amerikanizm hevesinin örneğidir.

Tehlikeli alâkalar

Bu hareket kısır bir davranıştır. Çünkü, Türkiyede o güne kadar uygulanmakta olan bir eğitim felsefesine tamamen aykırı olduğu kadar mü samahaya ve ders geçmeğe dayanan amerikan eğitim felsefesine da uzaktan benzemekten başka bir mâna taşımamaktadır.

Bugün Türkiyede, klâsik Avrupa eğitim sistemini esas alan "sınıf geçme" sistemi uygulanmaktadır. Bu sistemde, başarısız öğrenci sınıfta bırakılır. Amerikada - ve İkinci Dünya Harbinden sonra da Japonyada - uygulanan "ders geçme" sisteminde ise, bazı derslerden başarısız bile olsa öğrencinin yaşı ile birlikte sınıfı da ilerler. Son sınıfta başarısız olduğu dersler lerden imtihan edilen gencin diplomasına, geçebildiği derslerin yanında, başarısız olduğu derslerdeki seviyesini gösteren bir kayıt da eklenir. Ancak bu sistemin uygulandığı yerlerdeki âmme düzeni de buna uygun prensipleri benimsemiştir. Meselâ, bir amerikan işvereni kendisine bu çeşit bir diploma ile müracaat eden genci hemen geri çevirmez, diploma. sındaki başarılı dersler kendi işyerine uyuyorsa, onu işe alır. Böylece sosyal derslerde başarısız bir öğrenci tek nik sahaya: fizik, kimya ve matematikten zayıf bir öğrenci de sosyal yöne kayabilmekte. fire azaltılmış olmaktadır. '

Bu sistem, uygulayabilen memleketler için faydalı olmakta, olumlu sonuçlar vermektedir. Ancak bunu uygulayabilmenin az gelişmiş memleketlerde bulunmıyan bir şartı vardır: Bol para!

Liseli öğrenciler
Postu *kaybedenler*

Amerikan eğitim sistemi, bu ülkenin sosyal ve ekonomik bünyesine uygun, fakat son derece pahalı bir sistemdir. Bir kere bu sistemde, öğrenciler sınıfları asgari fire ile atladıkları için, ilkokulun üstündeki okulların sayısının da ilkokul sayışma çok yakın olması gerekmektedir, Pa halılıgı yaratan ikinci faktör ise, istidatları istikametinde gelişmeleri iste nilen öğrencileri bu yola itecek sayıda öğretmen ile, aynı oranda laboratuvar ve ders aracı zaruretidir.

Ayda yaşıyanlar

Türkiyenin bugün bu sistemi uygulayabilmesini düşünmek ve bu yolda bazı icraata girişmek deliliğe varan boş bir iyimserlikten başka bir şey değildir, 1960 yılındaki şartlara göre 2000 ortaokul binasına ihtiyacı olan, fakat buna karşılık sadece 644 ortaokula sahip bulunan bir ülkenin durumu meydandadır, Türk eğitimi o derecede zayıf mali imkanlara dayanmaktadır M ortaokul tahsili yapmak şansı bakımından, nüfusumuzun üçte ikisi peşinen, terk ve feda edilmiştir.

Kantiteye değil kaliteye önem veren, öğrenciyi başarısız olursa sıratta bırakarak tasfiye de eden klâsik Avrupa sistemi, bu şartlar sebebiyle daha uzun süre Tükiyede uygulanabilecek tek sistemdir. Bu belki hoş değildir, fakat gerçeğin ta kendisidir. Çünkü okul azdır, çünkü öğretmen azdır, çünkü ders aracı kıttır, çünkü laboratuvar yoktur. Bu sebeplerle, ortaokul bulamayan binlerce çocuk açıkta beklerken, "Aman, değerleri heba etmeyelim" gibi lüks bir slo gan ile tembel öğrenciye yıllaryılı okullarda yer kaplayacak imkânlar bahsedilemez. Türklyenin imkânları, öğrencilerin süratle okullarını bitirmelerini ve arkalarında bekleyen bilgiye aç okulsuz kardeşlerine yer açmalarını zaruri kılmaktadır.

Gerçeklerden uzak amerikanizm heveslilerinin icadettikleri borçlu sınıf geçme ve bütün derslerden ikmâle kalma gibi kolaylıklar, bu şartlar içinde türk mili eğitiminin zaten. zorla dönebilen çarkları araşma sokulmuş sopalardır. Bu yüzden denge bozulmuş; ortaokul mezunu binlerce çocuk lise bulamamış; üniversiteye giremeyen kütle halinde gençler "Ya ilim, ya ölüm!" sesleriyle sokaklara dökülmüşlerdir.

Bu arada teknik sahaya maalesef hemen hiç bir , itibar., kazandırılamamıştır.

Borçlu sınıf geçme sisteminin mahzurları, bu sistem uygulanmaya başladıktan kısa bir süre sonra ortaya çıkmış, fakat 1963 yılına kadar bu konuda bir tashih yapılmak imkânı bulunamamıştır. Yapılan araştırma. lar, bu sistemin uygulanışından bir yıl önce liselerde % 13 olan sınıfta kalma oranının hemen ertesi yıl % 10'a çıktığını ve bu oranın gittikçe yükselerek, 1961 Yılında % 38 'e ulaştığını ortaya koymuştur, öğretmenler, yapılan anketlerde bu sistemin eğitime verdiği zararlardan dert yan mışlardır.

Nihayet 1963 Ağustos ayında Millî Eğitim Bakanlığı bu konuya el atmış, ilmî araştırmaların, anketlerin ve acı gerçeklerin gösterdiği zorunluğa uyarak sistemin kaldırılması için karar alınmıştır. 1963 yılının Aralık ayında Resmî Gazetede yayınlanan bu karar, daha önce her türlü yayın vasıtası. ile bütün öğrencilere ve velilere duyurulmuştur.

Şahsi meseleler

Karar açıklandığında veli ve öğrencilerden herhangi bir ses veya

Öktem basın toplantısında
Balık baştan kokar

nefes gelmemiş, fakat aradan koskoca sekiz ay geçip, değiştirilmiş sistem uyarınca bir dersten sınıfta dönenlerin sayısı artmaya başlayınca, yaygaralar da yeri göğü tutmuştur. Meseleyi "millî" gibi kelimelerle tanımlamağa kadar varan gürültü halen devam etmektedir. Hattâ, aklıevvel bir muhalefet gazetesi bu sebepten CHP'den toplu istifaların başladığını haber verecek kadar palavrayı ileri götürmüştür. Ancak yaygaraların bu derece yayılmasında kabahatli olanlardan biri de, Millî Eğitim Bakanı İbrahim Öktemdir, Türk millî eğitimi ile ilgili çok daha önemli meselelerde kendisine ve bakanlığına yöneltilen köklü tenkitleri vurdumduymaz bir sükûtla geçiştirebilen bu Bakan, tesadüfen haklı olduğu önemsiz bir konuda polemik tüccarlarına malzeme vermekte acayip bir cömertlik göstermiştir. Basın toplantılarını takip eden beyanatlarla bu gürültünün tam ortasına dalan Öktem, bu mesele ile direkt bir ilgisi olmıyan ortadan lâflar etmiş, operasyonu zorunlu kılan üzücü gerçekleri açıklamak cesaretini göstereceğine, "ilimde borçluluk olmaz!" gibi vecizeler icadederek, karikatürlere konu olmuştur.

Mesele, Talim Terbiye Kurulu Başkanının izah ettiği kadar basit ve açıktır. Türkiyenin önemli ve ciddi problemleri yokmuş gibi bu konuyu parmağına dolayanlardan. Millî Eğitim Bakanlığının kapısını aşındıranlardan ve sözlü soru sahiplerinden MP Senatörü Mustafa Yılmaz İncioğlunun bir özelliğini bilmek durumu bir parça daha aydınlatacaktır: Mustafa Yılmaz İncioğlunun bir çocuğu vardır. Pek çalışkan olmıyan bu çocukcağız, bu yıl tek dersten dönmüştür!..

Basın

Yalancının mumu

Bundan uzunca bir süre önce Sıkı Yönetim tarafından kapatılmış olan Yön dergisi, geçen hafta yeniden yayınlanmağa başladı. Türkiyede kuvvetli bir sol temayül bulunduğu ve bu solcuların Yönde kanalize olacakları iddiasiyle ortaya çıkan, fakat sonra "solcu" diye Gülekten Aydemire ne kadar sistem veya rejim muhalifi varsaonları payandalamaya kalkıp bu fonksiyonunu kaybeden derginin sahibi, uzun zamandır kapalı kalan Yönün bu ilk sayışım bir de sansasyon haberle süslemek İstemişti.

Dergiyi ellerine alanlar, sayfaları karıştırıp sol rüzgârları teneffüs ederlerken, koskoca bir klişeye takılıp kaldılar v: "Vesika". Klişenin altına ise kocaman harflerle bir başlık atılmıştı : "Milli Emniyet ıslâh edilmelidir".

Doğrusu klişe'de, başlık da, altındaki yazılar da ilgi çekiciydi. Vesika diye, Milli Emniyetin çeşitli tarihlerdeki bazı sudan raporları, derginin sayfalarına aktarılmıştı. Bu yazılarda, devrin İçişleri Bakanı Namık Gedike, bazı olayların komünist hareketi olarak gösterilmesi tavsiye ediliyordu.

Vesikalar, bir devrin zihniyesini göstermek bakımından son derece önemlidir. Birçok olayın hasıraltı edilmesinde 27 Mayıs öncesinin en çok rağbet gösterilen metodu, gerçekten bu olmuştur. Ama Yönün unuttuğu husus, bu vesikaların 1959 tarihini taşıdığı ve çok perdenin açıldığı 1964 Türkiyesinde bu usûlün tutmadığıdır. Bu arada zihinlerde çöreklenen tek İstifham bu raporların altında imzası bulunan Ziya Selışıkın şimdi de Milli Emniyetin bir başı oluşudur ki, bu itiraz şöyle formüle edilmektedir: "Bu başa, 1959 model traş gitmez.."

Yön Dergisinin kapağı

Bir atladı, pir atladı

Ancak sansasyon yaratma heveslisi Yönün vesikaları bundan ibaret değildir ve asıl bomba haber sona saklanmıştır. Fakat bu, ayni zamanda Yönün talihsizliğini de teşkil etmiştir Habere göre, bir süre önce Mecliste kurulmuş olan Zararlı Faaliyetlerle Mücadele Komisyonu tarafından Milli Emniyete sunulan bir raporda, dört Bakan - Kemal Satır, Muammer Erten, Turhan Şahin, Kemal Demir- şüpheli ve tehlikeli isimler olarak gösterilmektedir ve bu rapor, halen Milli Emniyet arşivlerinde bulunmaktadır.

Haber bir anda Başkentte günün konusu oldu. Özellikle AP eğilimli gazeteler, mal bulmuş mağribi sevinci içinde, gazetelerinde sütun sütun bu rapordan bahsettiler. Yorumlar yaptılar, makaleler karaladılar.

ve bir tekzip

Ama ne Yönün bu görülmemiş sansasyonu ve ne de AP'li gazetelerin sevinci uzun sürdü, önce Turhan Şahin:

"— Böyle birşey katiyen söz konusu değildir. Kendilerini mahkemeye vereceğim" diyerek balonu biraz söndürdü. Sonra da Kemal Satır, hemen hemen ayni sözleri tekrarladı. Ancak balon, haftanın başlarında aldığı bir tekziple patladı.

Tekzip, derginin sansasyon açıklamasında haber kaynağı olarak gösterilen Fuat Doğu tarafından kaleme alınmıştır ve aynen şöyle denilmektedir:

"Aşağıdaki aydınlatmanın Yön dergisinin ilk çıkacak sayısında ve dördüncü sayfasında yayınlanmasını dilerim:

Meclisteki Yıkıcı Faaliyetlerle Mücadele Komisyonu' tarafından ha.

zırlanmış bir raporun varlığından haberim yoktur. Yön dergisinin savunduğu fikirlerle uzak ve yakın ilgilerinin asla bulunmadığı dört Bakan hakkında Milli Emniyette bir rapor veya bir haber yoktur.

Bilmediğim ve görmediğim bir raporun, mevcudiyetini bâr sohbet esnasında söylemediğim ve söylemiyeceğim de muhakkaktır.

Fuat Doğu"

Doğunun açıklamasımn yanısıra, adıgeçen Komisyonun üyelerinden Şadi Pehlivanlıoğlunun da haftanın baş larında Salı sabahı bir basın toplantısı yaparak, böyle bir raporun katiyen kaleme alınmamış olduğunu bildirmesi üzerine, yönün efsanevi haberinin uyandırdığı merak bir anda sönüp gitti.

Büyük gürültüler koparacağı ümidiyle kaleme alman, haberin kaynağı bir vesikadan ziyade, Meclis koridorlarında dolaşan söylentidir.

İzmir

Kirli işler

Geçen hafta Londra Ticaret Ataşeliğimizden ve Avustralyadan İzmir Ticaret Odası Başkanlığına gelen yazılar, kuru üzüm ihracatçıları arasında bomba tesiri yarattı. Ticaret Bakanlığı olaya derhal el koydu ve bir Bakanlık müfettişini İzmire göndererek tahkikata başlattı. Bu arada, Münihte bir süre önce imzalanan kura üzüm anlaşmasında taraf olan devletlerden bilhassa Yunanistan, türk tacirlerinin risturn yapmaları karşısında Münih anlaşmasının hükmü kalmadığını bildirdi ve anlaşmanın feshedilmesi gerektiğini ileri sürdü.

Olay, İzmirli bazı kura üzüm ihracatçılarının risturn yolu ile dış ülkelere çekirdeksiz üzüm ihraç etmeleriyle ilgilidir. Gerek Londra Ticaret Ataşeliğimizden, gerekse Avustralyadan gelen ihbarlar, bu tacirlerin tüt yolla üzüm satışı yaptıklarını bildirmektedir.

Risturn dedikodularının ticari çevrelerde ayyuka çıktığı bir sırada, Türkiye Kuru Üzüm İhracatçıları Birliği yönetim kurulu, Tarişin hükümet adına kuru üzüm müdahale mubayaası yapması konusunda İzmirde toplantı halinde bulunmakta idi. Toplantıya, Tariş Genel Müdürü Fehmi Baş başkanlık ediyordu. Baş, risturn olaylarına temasla, önce bu konunun görüşülmesini teklif etti. Fakat Türkiye Kuru Üzüm İhracatçıları Bir. ligi yöneticileri Fehmi Başın teklifini pek ciddiye almıyarak gülüp geçtiler ve görüşme konusunun birinci

plânda Tarişe tanınan imtiyazlar konusu olması üzerinde ısrar ettiler. Tariş Genel Müdürü bu gayriciddi havaya sinirlendi, fakat birşey de soylemek istemedi.

Ticaret Bakanlığı, Tarişin, fiyat düşmelerini önlemek amacıyla kuru üzüm müdahale alımlarına başlaması hususunda talimat vermiş, ayrıca bu alımlar için Ziraat Bankası Genel Müdürlüğü de Tarişe 50 milyon liralık bir kredi açmıştı. Tariş Genel Mü dürü Fehmi Baş, kuru üzüm ihracatçılarından üzüm bordu için kesilerek İş Bankasında bir hesaba yatırılan fonun Ziraat Bankasına devredilmesini istiyor, İhracatçılar Birliği ise bu işe bir türlü peki deniliyordu. İhracatçılar, üzüm bordu kurulması hususunda ayrılan fona kendilerinden para kesildiği halde, Tarişin bundan muaf tutulmasını haksız buluyor ve Tarişin imtiyazlı duruma sokulduğunu iddia ediyorlardı.

O gün'"Ristürn işi mi görüşülsün, yoksa fona kesilen prim konusu mugörüşülsün?" diye yapılan müzakereler bir sonuca bağlanamadı ve toplantı ertesi güne bırakıldı.

Açgözlüler alayı

İşte ne olduysa bu ikinci toplantıda oldu. Tariş Genel Müdürü Fehmi Baş, toplantı açılır açılmaz, çantasından çıkardığı bir yazıyı okumağa başladı. Yazı Ticaret Bakanlığından gelmekte idi ve Bakanlığın, Londra Ticaret Ataşeliğimizle, Avustralyadan gelen risturn ihbarları ile ilgili olarak tahkikat açtığı ve İzmire bu konuyu tahkik etmek için bir Bakanlık müfettişinin gönderildiğini bildiriyordu.

Bir gün önce Tariş Genel Müdürünün, risturn konusunu ön plânda görüşmek hususundaki teklifini ciddiye almıyan Türkiye Kuru Üzüm İh raçatcıları Birliği yöneticileri birdenbire ciddileştiler, Bu defa kendileri, önce risturn olaylarının görüşülmesini teklif ettiler. Olay hakikaten önem li idi. Zira Münihte yapılan ve Türkiye, Yunanistan ve Avustralyanın katıldığı toplantıda başlıca çekirdeksiz kuru üzüm ihracatçısı olan bu memleketlerin, ihraç fiatları tesbit edilmişti. Buna göre 9 numara çekirdeksiz kuru üzümün tonu 325 dolar, 10 numaranınki ise 335 dolardan aşağı ihraç edilemiyecekti. Herhangibir memleket bunun aksine hareket eder-

se, taraf olan diğer devletler Münih anlaşmasını feshedebileceklerdi.

Yunanistan ve Avustralyanın iddiasına göre, bazı türk ihracatçıları risturn vermek suretiyle Münih anlaşmasını feshetmişlerdi. Esasen Hükümetin, Tarişe müdahale mübayaala rına başlaması yolunda verdiği direktif de bu olayla ilgiliydi. Zira iç piyasada çekirdeksiz kuru üzüm fiyatları gerek Tarişin, gerekse Kuru Üzüm İhracatçıları Birliği yöneticilerinin tesblt ettiği taban fiyatlarının altına düşmüş, düşük fiyatla üzüm satın alan bazı İzmirli tacirler ise, dış alıcılarla anlaşarak, risturn vermek suretiyle fiilî ihracata girişmiş, dolayısıyla geniş çapta döviz kaçakçılığına başlamışlardı, İzmir piyasasında ısrarla söylendiğine göre, bu bir hakikatti.

İç piyasadan, taban fiyatının al. tında üzüm mubayaa eden firma, dış alıcı ile anlaşarak risturn yolu ile bu üzümleri sevkediyor, fakat Münih anlaşmasında kabul edilen fiyatlarla satmış gibi gösteriyordu. Aradaki farkı ise, özellikle ambalaj için kullanılan selefon kâğıdı ithâl ettiğinde dış firmaya ödüyordu. Meselâ, aslında tonu 325 dolardan sevkedilmesi gereken 9 numara çekirdeksiz kuru üzümü, bir firma, risturn vermek suretiyle 300 dolardan sevketmişse, bu üzümü alan dış alıcıdan ithâl edeceği anbalaj maddesinin fiyatına 25 dolar tutarında bir zam yaptırıyor ve böylece aradaki farkı yurt dışında bırakmağa muvaffak oluyordu,

Risturn nedir?

Bakanlık müfettişi bu önemli olayı İzmirde tahkik ededursun, etek. leri tutuşan Türkiye Kuru üzüm ihracatçıları Birliği yönetim kurulu derhal toplanarak işin üzerine önemle eğildi ve risturn yaptıkları tesbit edilen üzüm ihracatçılarının ihracat belgelerini iptal etmeyi kararlaştırdı.

Olaylar bu şekilde gelişirken, bir 'heyet Ankaraya giderek, Ticaret Bakanı ile görüştü. Bakan Fenni İslimyeli, heyet üyelerine aynen şöyle dedi:

"—. Biz risturn olaylarının üzerinde hem ticari bakımdan, hem de siyasî bakımdan durmaktayız. Zira taraf devletlerden birisi Yunanistandır. Münih anlaşması bir beynelmilel anlaşmadır ve bu anlaşmanın türk tacirleri tarafından feshedilmesi. Yuna. nistanın istismar edeceği bir konudur. Biz Londra ve Zürih anlaşmalarının tatbikini isterken, Münih anlaşmasının bizim tarafımızdan ihlâl edilmesi elbette ki iyi olmıyacaktır.

Yine risturn olayları en hararetli görüşme konusu olduğu sıralarda, Tarişle alışveriş yapan bir ingiliz firmasının temsilcisi İzmire geldi. Temsilci, türk tacirlerinin dış pazarlara risturn yaptığını işitmişti, Tariş yetkililerine :

"— Risturn nedir?" diye sordu.

Uzun tartışmalar oldu, fakat, hiç kimse risturnun tam karşılığım söyliyemedi. Bunun üzerine ingiliz temsil. ci:

"-- O halde ben söyliyeyim: Risturn, mahrem tenzilât demektir" cevabını verdi.

Bu satırların yazıldığı sırada İzmirli tacirler, Münih anlaşmasına ay kırı olarak, dış ülkelere "mahrem ten zilât" yapmak suçundan teftişe tabi tutulmuş bulunmaktadırlar. Ticaret Bakanlığından gönderilen müfettiş, ticaret ahlâkı ile kabili telif olmayan bu Uluslararası skandalla ilgili tahkikata el koymuştur.

DÜNYADA OLUP BİTENLER

Hindistan

Ekmek kavgası

Hindistandan gelen haberler, dünyanın bu dev fakirinde bir aydır önemli iç huzursuzluklar belirdiğini gösterməktedir. Görünüşe bakılırsa, bu huzursuzlukların başlıca nedeni, Hindistanda bu yılki ürünün yetersiz olması yüzünden doğan büyük açlıktır, Fakat hint olaylarını daha yakından izleyenler, bunların altında daha derin bazı etkenler yaktığını belirtmektedirler,

Hindistanın bugün karşıkarşıya bulunduğu en önemli güçlük, hiç şüphesiz, Nehrunun ölümünün ortada bıraktığı boşluktur. Hindistanı bağımsızlığa götüren bu büyük lider, bütün hintliler tarafından sayılıp seviliyordu. Onun ölümünden sonra, değil yüzü aşkın ırk ve dili barındıran Hin-, distanda, kendi partisinin içinde bile önemli parçalanmalar başlamıştır. Kongre Partisinin Nehrunun yerine başbakan seçtiği Bahadır Lal Şastri, şimdiki halde, bu parçalanmaları giderecek lider olarak görünmemektedir. Bir kere, iş başına geldikten sonra kötü bir talih eseri geçirdiği kalp krizi, Şastriyi işleri sıkıca ele almak. tan alakoymuştur. İkincisi, devlet dairelerinde Nehru devrinde suyun yüzüne, vurmayan suistimaller, onun ölümüyle birlikte muhalefetin parmak doladığı ve Kongre Partisi içinde büyük gürültüler yaratan bir konu olmuştur. Orissa eyaletinde yapılan suistimalleri tahkikle görevli Hindistan başsavcısı H.N. Nandanın bir geceyarısı evine giren dört kişi tarafından boğularak öldürülmesi ve bu olayın suistimallere ismi karışanlar tarafından düzenlendiği söylentilerinin yayılması, Şastrinin durumunu oldukça sarsmış bulunmaktadır.

Nihayet, hint komünistlerinin de Nehrunun ölümünden bu yana devamlı kuvvet kazanmaları, Şastrinin başlıca dertlerinden bir başkasıdır. Koca hint ülkesinin güney - doğusundaki Kerala eyaletinde olup bitenler, bunu açıkça ortaya koymaktadır. Bundan bir süre önce Keralada yapılan mahalli seçimlerde komünistler büyük bir başarı kazanmışlar ve eyalet meclisindeki çoğunluğu ele geçirmesini becermişlerdir. Fakat Şastri bu başarı karşısında hareketsiz durmamış, Anayasanın hükümlerinden faydalanarak Cumhurbaşkanı Radharishahanın imzasını taşıyan bir kararname ile, Kerala seçimlerini iptal etmiş ve yönetimi tekrar eyaletin Kongre Partisi lideri Raman Sankara vermiştir. Fakat bu davranışın hint komünistleri üzerinde çok kötü bir etki bıraktığına hiç şüphe yoktur.

Yağmur ve politika

Bütün bunların üzerine bir de açlık eklenince, Şastri şimdi çok güç bir durumla karşıkarşıyadır. Açlıkla ilgili gösteriler bir aydır Hindistanın büyük şehirlerinde bütün hayatı dur durmakta, halkla polis arasında çatışmalara yol açmaktadır. Bu haftanın başında alınan haberlere bakılırsa, son gösteriler sırasında Orissa eyaletinde yüz kişi yaralanmış, Bihar eyaletinde de iki kişi ölmüştür. Polisin giriştiği şiddet hareketleri bütün Hindistanda büyük bir tepki yaratmış bulunmaktadır.

Hindistanda bu yıl karşılaşılan aç. lığın nedeni, yıllardır görülmemiş şiddetli yağmurlardır. Bu yağmurlar ekinin büyük bir kısmını alıp götürdükleri gibi, yüze yakın insanın ölümüne de yol açmışlardır. Geçen pazar günü sellerin götürdüğü insan sayısı otuz sekizdir. Ekinin büyült kısmı sellerle gidince zaten yetersiz olan stoklar çabucak eriyivermiş, hububat fiyatları birden yükselmiştir. Bu durum komünistler tarafından bütün hint ekonomik düzeninin tenkit edilmesine **yol** açmaktadır.

Gerçekten, bütün dünya komünist partileri gibi hint komünist partisi de Moskova ile Bekin arasında bölünmüş olmakla beraber, her eğilimdeki hint komünisti hükümetin ekonomik davranışım acı acı eleştirmekte, muhalefet partilerinin çoğu da onlara katılmaktadır. Hattâ, Kongre Partisi içinde bile hükümetin ekonomik politikasını beğenmiyenler giderek çoğalmaktadır. Bunların büyük bir çoğunluğu, hükümeti, ikinci beş yıllık plânda bütün ağırlığı edüstriye vererek tarımı bir kenara itmekle suçlamaktadır. Oysa Hindistan, tarihinde pekçok defa kıtlık yıllan geçirmiştir ve tarımı önemle teşvik etmek zorundadır. Muhaliflere göre hükümet, Amerikadan alacağı buğday yardımına güvenerek, tarım alanında hiçbir olumlu adım atmamaktadır.

İşbaşına geldiğinin dördüncü ayında, Şastri, çözümü birbirinden güç birçok mesele karşısındadır. Bunları serinkanlılıkla ele alıp çözmesini becerebilirse, Hindistan, tarafsız ülke. ler liderine yakışan bir duruma gelebilir. Aksi halde, bu koca ülkede çıkacak bir anarşinin sonuçlan da büyük olacaktır.

A.B.D.

Kolombun yumurtası

"Eğer biri Amerika Birleşik Devletleri Başkanını öldürmek isterse, bu hiç de zor bir iş olmasa gerek. Bütün yapılacak şey, bir dürbünlü tüfek alıp onun geçeceği yol üzerinde yüksek bir binaya çıkmak... Ondan sonrasına kimse engel olamaz."

Bu sözler, Başkan Kennedynin ölümü üzerine, dununu savunmak için bir polis görevlisi tarafından söylenmiş sözler değildir. Bunlar, bizzat. Başkan Kennedy tarafından, 22 Kasım 1963 sabahı, yani öldürülmesinden birkaç saat önce söylenmiş sözlerdir. Sanki Tanrı, zavallı genç lidere başına gelecekleri önceden bildirmiştir.

Başkan Kennedy'nin tarih boyunca anılacak bu sözleri, bu hafta-

nın başında yayınlanan Warren Komisyonu raporundan atamışlar. Bilindiği gibi, Kennedy'nin ölümü etrafındaki esrar ve şüphe halkasını çözmek iğin kurulan bu komisyonun hazırladığı rapor, bütün dünyada, büyük bir merakla bekleniyordu. Bu raporu hazırlamâk .için komisyon, on aya yakın çalışmış ve Bayan Kennedyden Başkan Johnson'a kadar S52 kişiyi sorgüya çekmiştir. Yukarıdaki sözler, Kennedy'nin bir yardımcısı tarafından komisyona açıklanmış bulunmaktadır.

Warren Komisyonu raporu, Amerikada Başkan Kennedy'nin ölümü konusunda söylenenlere yeni birşey getirmemektedir. Raporda iteri sürül. düğüne göre, Başkan Kennedy, kesin olarak, Lee Harvey Oswald'ın, bir okul kitapları deposunun altıncı katandan, postayla satın aldığı ucuz ve modası geçmiş bir dürbünlü silâhla attığı kurşunlarla öldürülmüştür. Oswald'ı bu işi yapmaya teşvik eden hiçbir insan, kurum veya yabancı devlet olmamıştır Oswald'ın eski bir komünist olduğu tesbit edilmiştir ama. muhakkak ki komünist ajanı değildir, Oswald ayni zamanda ne Kruçefin, ne de Castro'nun adamıdır. Dışişleri Bakanı Dean Rusk, komisyon önünde verdiği ifadede, komünist devletlerle batılılar arasında geniş görüş ayrılıkları olmakla beraber, Sovyetler Birliğinin Kennedy'yi ortadan kaldırmak istediğini hiç sanmadığını, tersine, Krutçefin eski Başkana karşı büyük bir say. gı beslediğini söylemiştir,

Goldwater'in ülkesi

Oswald'ın öldürülüşüne gelince, komisyon, Jack Ruby ile Oswald arasında hiçbir bağıntı bulamamıştır. Aynı şekilde. Ruby'nin de Oswrald'ı öldürürken hiçbir insan, kurum veya devletin etkisi altında olmadığı tesbit edilmiştir. Ruby, Oswald'ı, Kennedy'nin ölümünden duyduğu büyük elemin etkisi altında kalarak öldürmüştür.

Warren Komisyonu raporunun yayınlanması bütün dünyada çeşitli tepkilere yol açmıştır. Sovyetler Birligi, raporun gerçekleri aksettirmekten uzak olduğunu. Kennedy'nin Amelikadaki gerici kuvvetler, özellikle Texas'ın petrol kralları tarafından öldürüldüğünü ileri sürerken. Avrupa basınında raporun ne derece başarılı bir rapor olduğu konusunda bazı şüpheler görülmektedir. İşin doğrusu şudur ki. Amerikada birkaç şüpheci dışında hemen herkes Kennedy'nin ölümü konusunda resmi makamlar tarafından söylenilenlere inanırken, dünyanın geri kalan kısanında büyük bir çoğunluk olayı bu kadar basit bulamamaktadır. warren raporu, bu düşünceyi değiştirememiştir. Sokaktaki avrupalı, sokaktaki asyalı, hattâ sokaktaki afrikalı. Kennedy'nin ölümü arkasında amerikalı gerici kuvvetlerin parmağım aramaktadır.

Bu sokaktaki adamların şüphesini dağıtmak için Amerikanın rapor üstüne rapor hazırlamak değil, Ken. nedy'nin bayraktarlığını yaptığı ilkeleri bir an önce gerçekleştirmesi gerekir. Eğer günün birinde amerikan toplumunda siyah-beyaz ayrılığı kalkar, cinayet sendikaları ve kurumları dağıtılır, bütün amerikan aydınlarının şikâyet ettiği dev tröstler parçalanır, soğuk harbin sona ermesi için olumlu adımlar atılırsa, o zaman bütün dünya Kennedy'yi bu ilkelere karşı olan kimselerin değil, fakat Lee Harvey Oswald acundaki bir meczubun öldürdüğüne inanır. Aksi halde, Goldwater gibi bir insanın Başkan adaylığına yükseldiği bir ülkede Kennedy, herkesin gözünde bir fikir ve davranış şehidi olarak kalacaktır.

YAYINLAR

KANUNİ DEVRİNDE İSTANBUL

(Adı bilinmeyen bir ispanyol yazarından türkçeleştiren Taba Carım. Tarihi hatıra. İstanbul 1964, Yeni Savaş Matbaası, orta boy 190 sayfa 5 lira)

1 552 ile 1555 yılları arasında türktere esir düşen bir İspanyolun 1557 yılında yazdığı ve İspanya Kiralına takdim ettiği "Türkiye Seyahati" adlı bir eser, Madrid Üniversitesi arşivlerinde 348 yıl uyuduktan soma, bir profesör tarafından keşfedilerek, İspanyolca yayınlanmıştır. Emekli Büyük Elçilerden ve Dışişleri Bakanlığı nın gerçekten adı hâlâ saygıyla anılan eski Genel Sekreterlerinden Taba Carım bu eseri türçeye kazandırmıştır.

Eserin yazarı belli değildir. O devirde Türkiyeyi görmüş, muslüman örf ve âdetlerini yakından tanımış, bunları engizisyon mezalimi atomda inleyen İspanya ile mukayese etmiş olan yazar, eserinde inanılmayacak kadar tarafsız kalmış, hattâ çok kere, İspati yanın aleyhine, Türkiyenin lehine denilebilecek hükümlere varmıştır.

Taha Carım tarafından büyük bir ustalıkla dilimize aktarılan eser, karşılıklı konuşmalar şeklinde kaleme alınmıştır. Juan, Mata ve Pedro adında üç ispanyol kendi aralarında konuşmakta, bunlardan Pedro, türklere esir düşüşünü, İstanbula gidişini, ora da devrin Kaptan-ı Deryasına hekim oluşunu ve nihayet esaretinin sonunda İspanyaya dönüşünü hikâye etmektedir. Bu karşılıklı konuşmalarda Pedro sağduyuyu, Juan ağırbaşlılığı, Mata da havailiği temsil etmektedir.

Kitabın ilk bölümü, tutsağın başından geçenleri; ikinci bölümü ise o devirde Türkiyenin idari teşkilâtım ve İstanbul halkının âdetlerini anlatmaktadır, Taha Carım, çeviri sırasın da kitabı yarıyarıya özetlemiştir. Ancak özetlenen ilk kısımdır, ikinci kısım olduğu gibi aktarılmıştır.

Çevirenin "Kanunî Devrinde İstanbul" adını verdiği kitap öğreticilik, eğlendiricilik ve dinlendiricilik gibi birçok vasfı bir arada taşımaktadır. Sadece tarih meraklıları için değil, en sade vatandaş için dahi kolaylıkla okunabilecek ve ilgi çekebilecek olan "Kanuni Devrinde İstanbul"u okumamak bir kayıptır,

SİNEMA EL KİTABI

(Yazan Nijat Özön, Elif Yayınlan 14, Sinema Dizisi 3, İstanbul 1964 Baha Matbaası, orta boy, 344 sayfa 1250 kuruş)

Çağımızın sanatı sinemadır. Öyle ki, çok soylu bir sanat dalı olmasına rağmen tiyatronun bile pabucunu dama . atmıştır, Yüzlere, binlere değil, yüzbinlere hitap etmektedir. Gerçi, boynuzun kulağı geçmesi gibi, televizyonun piyasaya çıkması sinemanın da geleceğini bir ölçüde gögelemişse de, Türkiye gibi henüz televizyon çağına erişmemiş memleketler için sinema hâlâ en büyük eğitim ve propaganda vasıtasıdır. Tabii, ayni zamanda da eğlence vasıtası...

Sinemanın hastalan vardır, haftada beş-on film seyrederler. Gene sinemanın hastalan vardır, İmkânları müsait olmadığı için sinemaya ancak haftada bir-iki kere gidebilirler. Ama sinema konusunda gazete ve dergilerde geniş yayın vardır, onları izlerler,. Yıldızların adlarını ezberlerler, boy ölçülerini, bel ölçülerini, aşklarını, sicillerini bilirler. Bu konuda özel yayın yapan dergiler de yok değildir. Ne var ki bütün bunlar, sinemanın magazin tarafıdır. Bütün bu magazinin, hafifliğin ve kolayın yanında sinemanın bir de sanat, tarafı, teknik tarafı, kısacası zor tarafı vardır. Si. nemanın Türkiyede en az bilinen, öğretilmesi için en az gayret gösterilen tarafı da budur.

Nijat Özön, sinemanın en önemli, ama en az bilinen tarafını Türkiyede en iyi bilen insanlardan biri ve belki de birincisidir, bu konu üzerinde ciddiyetle durur. Şimdiye kadar sinema konusunda Türkiyede yapılan en yetkili yayınların üstünde Nijat Özön imzası görülmüştür. Bu kere de Nijat Özön, "Sinema Sanatı", "Ansiklopedik Sinema Sözlüğü", "Türk Sinema Tarihi" adlı eserlerine ' bir yenisini katmıştır: 'Sinema El Kitabı",

"Sinema El Kttabı"nda ele alınan konular şunlardır: Sinemanın tarihi, Sinemanın tekniği ve Sinema sanatı... Bu Uç ana bölümde, sinema denilince akla gelip de ele alınmayan konu yok tur. Tabii magazin konulan, yani Marily Monroe'nin kombinezonunun rengi, Jayne Mansfield'in göğüs ölçü leri vs. gibi konular hariç!..

Kısacası; sinema konusunda konuş mak isteyenler, şayet yabancı dil bilmiyorlar ve yabancı dillerdeki sinema sanatı konusundaki kitapları okuyamıyorlarsa, mutlaka Nijat Özöhün kitabını ve kitaplarını okumalıdırlar. Hattâ yabancı dil bilenler de bu kitapları okumak zorundadırlar. Zira türk sineması öğrenmek isteyenler için de Nijat özünün kitabı en yetkili kaynaktır.

KİTAPLAR

TEK ADAM - MUSTAFA KEMAL

Biyografi Yazan: Şevket Süreyya Aydemir. Remzi Kitabevi yayını, ikinci cilt, 1964 yılında İstanbulda Yükselen Matbaasında basılmıştır, Orta boy, 594 sayfa, 1500 kuruş, İsteme adresi: İstanbul Cağaloğlu Remzi Kitabevi 93

•

TEMEL HAK VE ÖZGÜRLÜKLER

İnceleme ve deneme. Yazan: Doçent Dr. İlhan F. Akın, Kitap 1964 yılında İstanbulda Bahar Matbaasında basılmıştır. Büyük boy, 150 sayfa, 1000 kuruş, İsteme adresi: Doç. Dr. İlhan Akm, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Umumi Amme Hukuku Doçenti

ÇÖPLÜK

Hatıra - roman. Yazan : Carolina Marla de Jesus. Çeviren: Betül Öztoprak. Nil Yayınevinin üçüncü kitabı, 1964 yılında İstanbulda Yeni Matbaada basılmıştır, Orta boy, 190 sayfa, cilt. 11 ve gömlekli 1000 kuruş. İsteme adresi: Nil Yayınevi, Nuruosmaniye Cad. 38, Kat 2 - İstanbul.

*

DAVA

Roman Yazan: Franz Kafka. Çeviren: Kâmuran Şipal, Ataç Kitabevi yayınları, çağdaş Yapıtlar dizisinin yedinci kitabı, 1964 yılında İstanbulda Ekin basımevinde basılmıştır. Orta boy, 208 sayfa, 750 kuruş, İsteme adresi : Ataç Kitabevi, Ankara Cad. 45 - İstanbul.

*

ASLAN ASKER ŞVAYK

Roman. Yazan: Jaroslav Ha--ek. Çeviren: Ayşegül Günkut, Ataç Kitabevi yayınları, Çağdaş Yapıtlar dizisinin dokuzuncu kitabı, 1964 yılında İstanbulda Ekin Basımevinde basılmıştır, Orta boy, 186 sayfa, 600 kuruş.

Kongreler

Annelerin günahı

Kır saçlı, orta yaşlı, dinamik görünüşlü zat bir anı sustu, dinleyicileri dikkatle süzdü, sonra birden cesaretle konuşmağa başladı:

"— Bu gidişle, biz ruh hekimleri, dünyayı problemli çocuklarla dolduracağız. Evet, anne-baba ve çevrenin çocuğun gelişmesi üzerinde rolünü inkâr etmek mümkün değildir. Aileyi u. yarmak, onu bu konuda eğilmek ve çocuğun ruh sağlığını emniyet altına almak da şarttır. Ama ben, anne ve babalara fazla günah yüklediğimize; bu davranışlarımızla onları kararsızlığa sürükleyip, çocukları da daha fazla problemli olmaya ittiğimize inanıyorum."

Salonda birden büyük bir şaşkınlık görüldü. Anneler rahat bir nefes alırken, doktorlar derin derin düşünmeye başlamışlardı. Kır saçlı zat, "dinleyicilerini selâmladı, yerine oturdu.

Olay, geçtiğimiz hafta Perşembe günü, Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesinin büyük konferans salonunda, Ankaradaki Türk Nörö-Psikiyatri Cemiyeti ile İstanbuldaki Türkiye Akıl Hıfzısıhha Cemiyetinin ortaklaşa düzenledikleri bilimsel kongrede geçti. Konuşmasıyla anneleri sevindiren kır saçlı zat, Prof. Rasim Adasaldı. "Çocuğun gelişmesinde çevrenin etkisi" konusunu ele alan ve iki saat, süren panel, bu etkiyi bilimsel yoldan, araştırmalarla beraber incelerken, ankaralı anne ve babaları, biraz düşündürücü, fakat çok aydınlatıcı bir vicdan muhasebesine götürdü.

İrsiyet var mıdır, yok mudur?

Panelde ilk sözü alan ve irsiyetin rolünü belirten Prof. Dr. Rıdvan Cebiroğlu, anne ve babaların bu konudaki büyük merakım tatmin etti. Prof. Cebiroğlu, irsiyet faktörünün bilmezlikten gelinemiyeceğini kabul ekmekle beraber, çocuğun kötü tutum ve davranışlarını kaderci bir görüşle irsiyete bağlıyan eski inancın gün geçtikçe çok zayıfladığını ve çevrenin rolünün, çocuğun gelişmesi üzerinde çok daha fazla etkili olduğunu açıkladı. Profesöre göre. irsiyetin yanında gelenek, ve, göreneklere bağlı bir takım etkiler vardır ki, bunları irsiyete bağlamak yanlış olur. Meselâ bir ailede bütün çocuklar para biriktirmeğe meraklıdır veya ailede herkes dindardır Göreneklerin çocukları etkilediği muhakkaktır. Bundan başka, ailenin mensup olduğu sosyal - ekonomik sınıfın çocuğa karşı kültürel davranışı, toplumların kader hakkındaki düşünceleri, dinamizm derecesi, çocuğu etkileyen geniş toplum ve çevre tutumlarıdır. Meselâ çocuktan beklenen şey, ailenin sosyal-ekonomik durumuna göre çok değişir. Öyle aile. ler vardır ki, bunlarda çocuk sofrada bir yüktür ve büyüdükçe istihsale atılacak bir güç olarak görülür. Dinamik bir toplum, çocuğu çalışmaya, enerjik olmaya iter. Kaderci toplumun çocuğu, ailesi gibi bu genel vasfın etkisi altındadır. Bu geniş çevresel ve toplumsal etkiler haricinde, çocukların, anne ve babalarının aşırı müsamaha, aşırı sertlik gibi özel dav. ranışlarının etkisi altında kaldıkları da muhakkaktır. Çocuklarından, güçlerinin fevkinde şey bekleyen, çocuklarını bilerek veya bilmiyerek reddeden anne ve babalar, onların gelişmesi üzerinde çok olumsuz bir rol oynarlar.

Marazı" anne' ve babalar

Doç. Dr. Yani Anastasyadis ise, maraz! anne ve babanın çocuk üzerinde yaptığı marazi etkiyi, kendi araştırmalarına dayanarak anlattı ve beş tip anneden bahsetti :' Bunlar, "Mütehakkim anne", "Zayıf anne" "Cezbeden anne", "İlgisiz anne" ve "Şizofrenik anne" tipleridir.

"Mütehakkim anne", çocuğa yersiz şekilde hükmeden, onun kişiliğinin gelişmesini engelleyen annedir, "Zayıf anne", çocuğa her yönden zayıf davranan ve onun kişiliğinin zayıf kalmasına sebep olan annedir. "Cezbeden anne" tipi, çocuğu şehevi vasıtalarla çekmeye çalışan annedir. Bunların yanında titiz veya "ilgisiz" anne tipleri de vardır ki, bunlar da çocuklarda marazi hastalıklar meydana getirebilirler "Şizofrenik anne" yeni bir terimdir. Bu çocuklarda şizofreniyi yaratan anne tipine verilen isimdir. Bilindiği gibi, şizofreni, ağır bir akıl hastalığıdır.

Çocuk üzerinde babanın rolü de çok önemlidir. Evde rahat bir atmosfer bulamıyan çocuklar, ruh hastalık-

larına hazır duruma gelirler.

Bağımsızlık doygusu

Hacettepe Fakültesinden Dr. Orhan Öztürk:

"—Çocuk doğunca dış yardıma muhtaç, çaresiz bir varlıktır" diye söze başladı ve bazı toplumsal gelenek ve göreneklerin, meselâ kundaklanma, beslenme, uyutulma, tuvalete tutulma i itiyatlarının çocuğu daha küçük yaş. tan nasıl etkilediğini çok ilginç bir şekilde anlattı.

Bir inanca göre, rusların daima bîr lidere tâbi olmaları, küçük yaştan çok fazla sıkı kundaklanmaları ile yakından ilgiliymiş. Ama çocuğun kundak, lanma sebebinin kundaklanma olayından daha önemli olduğu muhakkaktır. Bazı toplumlarda çocuklar, kendi kendilerine zarar verir endişesiyle sıkı sıkı bağlanırlar. Bu, bir tahdit hareketidir ve uzun aylar devam ederse, çocuğu olumsuz şekilde etkiler. Bazı çevrelerde ise çocuk, sadece, daha kuvvetli olsun, ele gelsin diye, yardım amacıyla bir süre kundaklanır. Bu kundak çocuk üzerinde olumsuz bir etkide bulunmaz.

En önemli şey ailenin, çocuğun bağımsız olmak için mi, yoksa saldırgan olmak için mi "atak" olduğunu anlamasına bağlıdır. Fakat bunun tefriki çok zordur. Doğduğundan beri birçok engellemelerle karşılaşan çocuğun niyeti, belki de sadece yavaş yavaş hak kazanacağı bir bağımsızlığa kavuşmaktır.

Herşeyin başı sergidir

İstanbulda anne-baba okullarında araştırma yapmış olan Dr. Erdoğan Noyan daha umutlu bir konuşma yaptı ve:

"— Asıl önemli olan, çocuğun çevre tarafından kabul edilip değerlendirilmesidir" dedi.

Dr. Noyana göre, annesi tarafından terkedilmiş bir çocuk, kendisini değerlendirecek bir çevre bulursa mut ludur ve iyi gelişir. Meselâ, anneleri tarafından terkedilmiş iki yavru vardır. Oğlan çocuk, bir ustanın yanına yerleştirilmiş ve çok başarılı, çalışkan, mutlu bir çocuk olmuştur. Çünkü faydalı olduğuna, kimseye yük olmadığına inanmıştır. Kızkardeşi ise bir yerde evlâtlıktır. Yaptığı işi kendisine sevdirmemiş, kendisini de, işini de hep küçümsemişlerdir. Çocuk bedbahttır, "problemli"dir.

Amaç, sağlam ruhlu çocuk yetiştirmektir. Bunun için genel ilkeler teferruatın yerini tutmalıdır. Teferruat memleketten memlekete, bölgeden bölgeye, evden eve değişir. Çocuk için şart olan muhakkak anne, muhakkak baba değil, onun gelişmesini sağlıyacak olan bir sevgi ve değerlendirme imajıdır.

Biraz da idealizm

Ankarada toplanan Tıp Kongresi, Türkiyede sağlık işlerinin ne derece geri kalmış olduğunu ve bu alandaki eksiklikleri bîr kere daha meydana koymuştur. Yayınlanan bir rapora göre, Türkiyede ortalama olarak 2800 kişiye 1 doktor düşmektedir. Halbuki meselâ, genç İsrailde 400 kişiye 1 doktor düşmektedir. Doktorlarımızın illere göre dağılışındaki büyük oransızlık ise meseleyi: daha korkunç bir anlam vermektedir: İstanbulda bu oran 561'e 1 iken, Gümüşhanede 22 bin 396'ya 1 olarak tezahür etmektedir, Hastahane, yatak ve hemşire- durumu, teknik vasıta noksanlığı da hesaba, katılacak olursa, gerçeğin çok daha düşündürücü bir şekilde meydana çıkacağı muhakkaktır. Sağlık işlerimizin, nüfusun artışı oranında yeni mâddi kaynaklara ihtiyaç göstereceği açıktır.

Memleketten kaçan doktorları memlekette tutmak, ihtiyacı karşılıyabüecek miktar ve nitelikte doktor ye üşürmek, modern tıbbi her an gelişen veçhesile izleyebilmek için müfredat programlarını sık sık gözden geçirmek, tıp öğrenimine gerekli yenilikleri getirmek ve öğrenim sonrası için plânlı bir öğretini programı düzenlemek, hastahane yapmak, yatak ve hemşire adedini yeteri kadar fazlalaştırmak gibi işler elbette ki herşeyden önce paraya dayanmaktadır. Fakat bizim bütün derdimiz, sadece parasızlık değildir.

Genç doktorun, modern tıp ilminin yeniliklerini izleyebilmesi nasıl şartsa, bir ideale sahip olarak yetişmesi de şarttır. Genç doktor, gönderildiği yurt köşesinde elbette ki aç ve çıplak bırakılmamalıdır. Ama oraya yalnızca para yapmağa, yanlızca ticarete de gitmemeli, insanlığa yardımı aşkı fakülte sıralarında ona aşılanmış olmalıdır. En idealist bir doktorun da, hiç olmazsa bilgi kazanmak için, dış memleketlerdeki imkânlardan faydalanmasını kınamak mümkün değildir. Ancak bir doktoran, her nerede ve ne şartlar içinde olursa olsun, hastası ile karşı karşıya kaldığı zaman düşündüğü, yalnızca ona yardım etmek, onu kurtarmak olmalıdır. Doktorlarımıza ve hemşirelerimize bu ideali verebilirsek, bir takım mahrumiyetler içindeki hastahanelerimizin ve orada, çaresiz yatan hastalarımızın yüzleri gülecektir. Hastaları umutsuzluğa götüren şey, daha çok, karşılaştıkları ilgisizlik ve şefkatsizliktir.

Bundan bir şiire önce yakınımız olan bir aile, Ankara civarında feci bir trafik kazası geçirdi. Kazada üç çocuk yaradandı, anne öldü, baba ise canını zor kurtardı. Üç çocuk ve baba, An karada bir büyük hastahanede, başlarını sokacak dört yataklı minimini bir oda buldular ama, orada âdeta terkedilmiş holdeydiler. Kimisinin kolu yanlış takıldı, kimisinin bacağı yanlış kaynadı. Gençkızın burnunun kırılmış olduğu, günlerce sonra, o da akrabalarının telâşı sonucu farkedildi! Odada dolaşabilen ve babasına bakmağa çalışan ise, az yaralı küçük çocuktu. Halbuki biraz ilgi, biraz şefkat, bu daracık hastahane odasına muhtaç olunan sıcaklığı sağlayabilir ve yatanlara, pek çok mahrumiyeti unutturabilirdi. En ileri memleketlerde bile, herşeyin daima mükemmel olduğunu düşünmek hatalı olur. Meselâ Amerikada bazı devlet hastahanelerinde, geçici bir zaman için bile olsa, bir yatakta iki hastanın yattığına ben şahsen şahit olmuşumdur. Orda da hemşireler, her zaman hastalarının bütün ihtiyaçlarına cevap veremezler ve hastaların birbirlerine yardım ettiği çokça görülür Ancak, bir hastanın durumu kesildikle belli oluncaya kadar ona her türlü ihtimam gösterilir . İnsanların ihmal yüzünden ölmemelerine, hastahane personeline güvenlerinin sarsılın amasına âzami dikkat sarfedilir. Hasta, doktorun ve hemşirenin bir yakınıdır. İdealizm ise, sorumluluk duygusundan doğan tabii bir davranıştır.

Doktorlarımızın pek çoğu, bugün Doğuda çok isabetli bir şekilde uygulanmaya başlayan sosyalizasyon sisteminin büyük şehirlerimize getirilip buradaki büyük hastahanelerde uygulanmasına karşıdır. Çünkü - maalesef -. bu büyük hastahanelerin çoğunda yatacak yer bulmak, doğrudan doğru. ya ilgili uzmanların muayenehanelerinden geçip, doktora bir miktar para bırakmaya bağlıdır. Halbuki sosyalizasyonun uygulandığı devlet hastahanelerinde doktor maddeten tatmin edilecektir. Böylece, bütün mesaisini hastataneye inhisar ettirecek, ayrıca muayenehane açamıyacaktır. Doktorun maddeten talinin edilmesi, mesleki yönden iyi yetişmesini Bağlıyacak olan imkânlara sahip kılınması nasıl şartsa, genç yaştan idealizm ile teçhiz edilmesi ve bu idealizm ile mesleki tatmine kavuşması da ayrıca şarttır.

Jale CANDAN

F E N

Buluşlar

Elektronik ve tıp

Doktorluğun eskidenberi elektrik ve onun çok yeni sayılacak bir uygulama alam olan elektronikle yakından ilgilendiği, hattâ birçok hekimin, sırf kişisel ilgileriyle, elektronik alanında çalışarak bazı buluşlar ortaya koydukları hep bilinmektedir. Daha çok amatörce çalışmaların sonucu olan bu buluşlar, özellikle tababetin kimya ve fizik metodlarıyla çözemediği veya eldeki çözüm yollan yetersiz durumda bulunan alanlardaki konulara inhisar etmektedir.

Bu arada elektronik mühendisieriyla doktorların ortak çalışmaları sonucunda meydana gelmiş çok çeşitli âletler ve tıp araçları başarıyla insanlık ideallerine hizmet etmektedir. Bunlardan özellikle kalp akımlarını kaydetmek suretiyle kalpteki kapakların çalışmalarını incelemek imkânını sağlayan "elektrokardiyograf", beyindeki sinir hücrelerinin gayet zayıf akımlarının değişimlerini kaydederek teşhis ve tedavide büyük yardımlar sağlayan "elektroansefalograf" ve sadece kısa dalgalı bir verici postadan başka birşey olmayan "elektrodiyatermi", günümüzde en basit hastahanelerin veya kliniklerin bile kullandığı harcıalem cihazlar arasına girmiş bulunmaktadır.

İnsanlığın kurtuluşu yolunda

İtalyan bilgini Galvani'nin ilk defa elektrik akımının kurbağa kasları üzerindeki uyarıcı etkisini bulup gösterdiği 1791 yılından bu yana geçen uzun yıllar, bilginlerin insan vücudundaki elektrik akımlarının ölçülmesi veya, tersine, elektrik akımlarına karşı insan vücudundaki çeşitli organların gösterdiği reaksiyonların incelenmesi yolunda hatırı sayılır ilerlemeler kaydetmesine yaramıştır. Hele elektroniğin son on yılda gösterdiği muazzam hızlı gelişme bu alanda da kendisini belli etmiş, bir zamanlar akla bile gelmeyen denemeler artık günün aktüalitesi haline gelmiştir

Elektronik ölçü aletlerinin genellikle çok kolay kullanıabilen, pek fazla pahalı olmayan, güvenilir cinsten olması da ilgiyi geniş ölçüde arttırmış, bu yüzden artan talep ise imalâtçı firmalar arasındaki rekabeti kamçıladığından. fiyatlar bir oranda düsürtebilmiştir. Artık bugün. merakı bir hekim için, utananına göre. yukarıda sözü geçen âletlerden birini makûl fiyatlar ve ödeme şartlarıyla olmak, erişilmesi imkânsız bîr amaç olmaktan çıkmıştır.

Öte yandan, kullanılan bu yardımcı âletler sayesinde hastalıkların veya bünyevi arızaların vaktinde oraya çıkarılması, teşhislerde isabet şansının çok arttırılması da sağlandığından, hekimlerin çoğu, gün geçtikçe daha büyük bir ilgiyle bu âletlere rağbet göstermektedir. Mamafih, teknik yönden amaç, mevcut filet tiplerinin geliştirilmesi, fiyatlarının ucuzlatılma. sı ve sürümün arttırılmasından daha önde olarak, tıp alanında yeni hizmetler görecek yepyeni cihazların ortaya konulmasıdır.

Ameliyatta elektronik

Cerrahlığın başlangıcından bu yana çözülmesi gereken en önemli problemlerin başında, bu tıbbî işlemi hastaya mümkün mertebe duyurmaksızın. ve acı vermeden yapmanın geldiğinde şüphe yoktur. Bunun, hastanın morali üzerinde yapacağı etki kadar. bizzat operasyonun selâmeti ve dolayısiyle hastanın kurtulması bakımından da önemi açıktır. Günümüz. de, acı duyurmamak amacıyla uygulanan "anestezi" metodlarından birçoğunun hastanın bünye ve sağlık durumuna göre derece derece tehlikeler gösterdiği de bilinmektedir. Bu bakımdan, bünyevi sarsmaksızın acı duyılmasına engel olarak bir metodun bulunması için çok uğraşılmış hattâ bu arada telkin veya "ispritizma" yollarıyla bu işin başarılmasına da çalışılmışsa da, tam bir sonuç alınamamıştır. Bu konuda başarı yine, ameliyat edilecek hastanın bünye ve moral durumuna dayanmaktadır.

İşte bu amaçla çalışmaya başlayan, işe kendisini vermiş doktorlar, ve elektronikçilerden kurulu ekipler, Amerikada, Rusyada ve daha birçok ülkelerde araştırmalar yaptılar, buluşlarını geliştirdiler ve sonunda, bir düğmeye basmakla ameliyat masasında yatan hastayı uyutmayı başardılar. Bunu ilk başardıklarını ruslar kadar amerikalılar da iddia etmekteyseler de, aslında her iki ülkenin bilim adamları, birbirinden habersiz ve apayrı metodlar uygulayarak çalıştıklarından, kimsenin diğerinden geri olduğunu tam olarak savunmasına imkân yoktur

Bir ameliyat

Yeni araştırmalara doğru

Elektronik anestezi

Elektronik yolla anestezinin başarılabilmesi için. uzun bir süre, insan vücudundaki sinir hücrelerinin nasıl çaktıklarının incelenmesi gerekmiştir. Bu, elektroniğin son on yılda gösterdiği ilerleme sayesinde kolaylaşmışsa da, henüz ortada bilinmeyen birçok noktalar vardır. Sinir sistemi hücrelerinin herhangi bir acı hissini beyne ulaştırabilmesinin, geçen olayların esas bakımından elektrokimyasal olduğu, herbir sinir hücresinin içinde pozitif ve negatif işaretlere benzeyen elektro-şimik olayların geçtiği böylece tenbihlerin beyne ka-

dar ulaştırıldığı anlaşılmıştır, yine bu ihsasların sinir hücreleri tarafından iki ana merkeze ulaştırıldığı, bunların "alt beyin" ile "ana idrak merkezi" oldukları da tesbit edilmiştir. Bu iki merkezde işlem gören işaretler sayesinde hafızanın uyarılması sağlanmaktadır;

Bu duruma göre, acı hissinin geçici olarak ortadan kaldırılabilmesi, bu iki merkezden birinin veya buna bağlanan sinirlerin çalışmasının geçici olarak durdurulmasına bağlıdır. İşte elektronik anestezide uygulanan metodlar da bu temele dayanmaktadır. Bu amaçla kullanılan alternatif elektrik akımlarının "idrak merkezine giden sinir hücrelerini geçici olarak işlemez duruma getirmek suretiyle tesir yaptığı sanılmaktadır Bu bir çeşit uyuşma olayıdır ve akımın kesilmesinden hemen sonra ortadan kalkmaktadır. Kimyasal yollarla yapılan anestezinin ise saatlerce tesirini de. vam ettirdiği ve "ayılma" halinin uzun sürdüğü hesaplanırsa, elektronik yolla yapılan işlemin daha uygun olduğu anlaşılabilir. Yalnız, henüz ortada çözümlenmemiş ve daha metodun tam ve yaygın bir şekilde kullanılmasını engelleyen birtakım güçlükler de vardır

Uygulamadaki zorluklar

"En büyük zorluk, muhtelif tipteki hastalar üzerinde zihnî durumları, dayanıklılık dereceleri ve bünye özellikleri yönünden yapılması gereken inceleme ve gözlemlerin diğer anestezi şekillerine oranla çok daha ileri bir safhada yapılması ve bunun da zaman almasıdır. Mamafih şimdiye kadar yapılan deneyler sonunda - uygun bir teknikle ve gereken tedbirler alındığı takdirde, beyne zarar verecek olaylara rastlanmayacağı sonucuna varılmıştır.

İkinci büyük zorluk, elektronik anestezi uygulamasının birtakım tâli etkileri bulunmasıdır. Bunlar sinirlerin, dolayısiyle kasların gerilmesi, bu yüzden de hastanın vücudunda anestezi sırasında birtakım kasılmaların, meydana gelmesidir, Hernekadar bu etkiler, anesteziye geçmeden önce hastaya kasları yumuşatıcı bazı haplar verilmek suretiyle giderilmekteyse de, bunun, elektronik metodun faydasını ortadan kaldırdığına hiç şüphe yoktur. Ayrıca, bu hapların etkisiyle nefes alma olayında aksamalar görülinektedir. Hattâ, kimyasal anestezide bile, bazı vakalarda nefes borusuna -nefes alıp vermeyi suni olarak düzenlemek üzere indirilen- bir plâstik borunun takılmasına elektronik metod uygulandığı zaman mutlaka ihtiyaç hasıl olmaktadır. Herhalde bu kas kasılmalarının önüne geçilmesi, elektronik anesteziden sağlanacak faydaların tam olması batanından, şarttır.

Metoddaki aksaklıklar

Elektronik metodla yapılan anestezide alternatif elektrik akımının beynin alt bölümünden iyice geçmesi ve gereken etkiyi sağlamayı için başın iki yanına, şakaklar hizasına iki elektrod yerleştirilmekte ve akımın iyi geçmesi, deriyle temasın tam olması amacıyla da başın iki yanındaki saçlar taraş edilmektedir. Buna rağmen, elektrodların temas ettiği yerlerde bazı deri yanıklarına rastlanmış, bunun önlenmesi için yapılan araştırmalar sırasında ayrıca deride bazı kimyasal değişiklikler meydana geldiği veya birtakım usarelerin yayıldığı da görülmüştür, Hernekadar bunların tedavi edilmekte olan hasta için tehlike arzetmeyeceği anlaşılmış, sa da, hekimlerin bunların sebeplerini arştırmaya ve giderilme çarelerini bulmaya çalıştıkları da bir gerçektir. Kan terkibinin, hasta vücudunun gösterdiği allerjinin, hastanın zihnî ve bünyevî durumunun tam olarak tes biti ve elektronik anestezi sırasında ona göre alınacak tedbirlerin dikkatle uygulanması lüzumu, bu metoda yöneltilebilecek en önemli bir kritiktir.

Yukarıda sayılan mahzurlarına rağmen, elektronik anestezi, gelecek bakımından tıpta üzerinde en fazla durulan konulardan biridir. Bütün mesele, anesteziye yetecek kadar büyük akımı, hastanın vücudunda ka. sıtmalara ve diğer tâli etkilere meydan vermeyecek kadar az bir güçle beyin üzerinden geçirebilmekten ibarettir. Bu amaçla, akım darbelerini birtakım "pulse"lere bölmek suretiyle -akımı ayni seviyede tutmak şartıyla- uygulanan lalternatif atanın gücünü azaltmak yoluna gidilmektedir. Yine tasarlanan diğer bir metod, uygulanacak alternatif akımın frekansıyla modüle edilmiş bir taşıyıcı dalga - radyo dalgası - kullanmak ve beyin hücrelerinin bir taşıyıcı dalgaya karşı tıpkı bir detektör devresi gibi çalışması özelliğinden faydalanmaktır.

Özetle belirtilecek husus, henüz bu konuda son sözün söylenmediğidir.

Daima sınıfının birincisi...

YALNIZ **36** LİRA

YENİ, KARTUŞLU
PARKER 45
dolma kalemi

Parker 45 «Okul» çelik uçlu, 2 kartuşla TL. 36.—

Parker 45 «Arrow» altın uçlu, 2 kartuşla TL. 60.—

Her iki modele de uyar pompa TL. 10.—

5 adet Parker Super Quink kartuşu TL. 2.50

Parker dolma kalemi eşsiz kalitesi, zerafet ve sağlamlığı ile daima sınıfının birincisi olmuştur. Siz de okulda en temiz şekilde yazmayı temin edecek kartuşlu Parker 45 kalemini tercih ediniz: Tahsil hayatınız boyunca yorulmaz, güvenilir bir dosta sahip olacaksınız.

NEDEN KARTUŞLU?

Kartuş değişmesi gayet temiz, sür'atli ve kolaydır. Tek kartuşla 10.000 kelime yazmak mümkündür. Beheri 50 kuruş. Piyasada bol miktarda mevcuttur.

POMPALI DA KULLANILIR

Pompa ile şişeden doldurmayı tercih edenler için, kaleme saniyede tatbik edilebilen pompası ayrıca satışa arzedilmiştir.

THE PARKER PEN COMPANY
Türkiyede Distribütörü:
ELİ BURLA ve ORTAKLARI
Galata, İstanbul

'4C

Ankara

Perdeler açılıyor

Bu hafta, AKİS'in baskıya verileceği gün, Devlet Tiyatrosu yeni mevsime gitmiş ve perdelerini açmıya başlamış olacaktır.

Perdelerini, diyoruz, çünkü Devlet Tiyatrosu geçen mevsim sonu ga_lışmıya başlıyan Altındağ Tiyatrosu ile, şimdi başkentte altı sahnede birden temsiller vermektedir. Bu attı sahneden 1 Ekim akşamı perdesini ilk açan Büyük Tiyatro olacaktır, Sikimin birinci günü Perşembeye, yani bir Opera gecesine rastladığı için de Büyük Tiyatroda mevsimin ilk temsilini vermek, bu sefer Opera bölümüne düşmüştür. Sahneye konulan oyun ise, yıllarca evvel repertuvara girmiş ve şimdi yeniden sahneye konulmuş olan, Rossini'nin ünlü "Sevil Berberi" dir.

Yeni "Sevil Berberi" nin özelliği, Ertuğrul İlginin yeni sahne düzeni, Turgut Zaimin yeni dekorları, Hâle Erenin yeni kostümleri ve yeni bir rol dağıtımı ile oynanmasıdır. Bundan başka Devlet Tiyatrosu "Sevil-Berberi" ni yönetmek üzere tanın - mış yugoslav orkestra şefi Boris Papandopuloyu Ankaraya davet etmiştir. Misafir şef, müzik tahsilini Zagreb ve Viyanada yapmış, birçok yabancı memleketlerde semfonik konserler ve operalar yönetmiş değerli bir sanatçıdır ve şimdi Zegreb Operasının Sanat İşleri Müdürlüğünü yapmaktadır.

"Sevil Berberi" temsillerinde, bir yabancı solisti dinlemek fırsatım da bulacağız. Bu yabancı solist, İtalyanın genç ve ünlü tenorlarından Umberto Grilli'dir. 1959 yılında Milanoda yapılan milletlerarası şan yarışmasını kazanarak sahne hayatına atılmış olan misafir sanatçı, aynı zamanda iyi bir heykeltraştır ve Pariste büyük bir atölyesi vardır. Daha önce İngiltere, Belçika, Hollanda. Polonya; Fransa ve Almanyada temsiller vermiş, başta Scala olmak üzere İtalyanın en önemli opera sahnelerinde söylemiştir.

Yeni "Sevil Berberi" nin rol da. ğıtımı şu şekilde yapılmışlar :

Pigaro'yu Özcan Sevsen ile Pikret Kutnak; Rosina'yı Ferhan Onat ile Suna Korad; Almaviva'yı Doğan Onat ile Cemil Sökmen, Nevzat Çıdamlı, Umur Pars ve Umberto Grilli, Don Basilio'yu Hilmi Girginkoç ile Mustafa Itku; Don Bartolo'yu Altan Günbay ile Nuri Türkan; Berta'yı Necdet Biber ile Hikmet Sesar; Fiorello'yu Nevzat Karatekin ile Ali Köpük; Subay'ı da Muzaffer Gürgüneş ile Erdoğan Kökçam, münavebeyle oynıyacaklardır.

Bu rol dağıtımı, yabancı şef ve solistler, yeni reji, dekor ve kostümlerle verilecek "Sevil Berberi'" temalllertoin, mevsim başında. Opera bölümünün en ilgi çekici oyunların, dan biri olacağı tahmin edilmektedir

Gece' nin de büyük bir ilgi uyandırması beklenilmektedir.

Tiytaro Bölümündeki diğer temsiller şu şekilde sıralanmıştır :

3 Ekim akşamı. Üçüncü Tiyatroda, İstanbul Şehir Tiyatrosundan misafir rejisör Nüvit Özdoğrunun sahneye koyduğu, irlandalı yazar Sean O'Casey'nin "Dünyanın Düzeni" adlı oyunu;

4 Ekim akşamı. Küçük Tiyatroda, Oktay Rifatın - geçen mevsim sonu Bursa Tiyatrosunda başlamış olan - "Çil Horoz" u;

5 Ekim akşamı, gene Büyük .Tiyatroda „ geçen mevsim gördüğü geniş ilgiyi bu mevsim de devam ettireceğinde şüphe olmıyan - "Öp Beni Kate'' müzikali:

6 Ekim akşamı, Yeni Sahnede, Yıldırım Keskinin ikinci telif oyunu olan "Soruşturma";

Erdinç Dinçer
Sessiz tiyatronun ilk sanatkârı

Tiyatro Bölümünde

Devlet Tiyatrosunda, Tiyatro Bölümünün perdesi, gene Büyük Tiyatroda, 2 Ekim akşamı verilecek "On İkinci Gece" temsiliyle açılacaktır.

Bilindiği gibi Shakespeare'in bu ünlü komedisi geçen mevsim sonu hazırlanmış ve prömiyeri, 2 Haziranda Paristi, Milletler Tiyatrosunda verilmişti. Cüneyt Gökçerin yeni rejisi, Turgut Zaimin dekorları ve yeni bir rol dağıtımıyla - Ankarada dördüncü defa . oynanacak "On İkinci

7 Ekim günü saat 18 de, Oda Tiyatrosunda, Salah Birselin Jean Genet'den çevirdiği "Hizmetçiler";

Nihayet 8 Ekim akşamı, genişletilmiş salonu, yenileştirilmiş sahnesiyle yepyeni bir yüz kazanmış olan Altındağ Tiyatrosunda, ünlü italyan halk komedi yazarı Carlo Goldoni'nin, Mahir Canova tarafından sahneye konulan "Yabanlar" ı...

Ya Bale bölümü?...

Devlet Tiyatrosunun Bale bölümü, son yıllarda, dikkate değer bir gelişme göstermiştir. Bu gelişmenin

aynı hızla devam edeceği, bu mevsim repertuvarına alman önemli eser lerden anlaşılmaktadır.

Bunların başında, 16 Ekimde prö miyerlerinin verileceği ümidedilen "Buluşmalar" ile "Giselle". vardır. Her iki eser de Balemizin kuruluşunda ve gelişmesinde çok emeği geçmiş olan Dame Ninette de Valois tarafından sahneye konulmaktadır. Bale sanatçılarımızı her iki esere, önce - Yeşilköydeki ilk Bale Okulunda öğ retmenlik etmiş ve bugünkü solistleri mizden birçoğunu yetiştirmiş olan - Mrs. Joy Newton çalıştırmıştır. Eylül sonlarında Ankaraya gelmiş olan Ninette de Valois da şimdi son çalışmaları bizzat yaptırmakta ve her iki esere son şekillerini vermektedir.

Bilindiği gibi, bu iki eserden "Buluşmalar", müziği fransız bestecisi D'aniel Prançois Auberln "L'Enfant Prodlgue" operasından alınmış, 1 per delik bir baledir. Koregraf isini ünlü ingiliz bale sanatçısı ve koregrafı Frederick Ashton yapmıştır. Bizdeki temsilinde orkestrayı Ferit Tüzün yönetecekler. Dekorlarını Refik Eren, kostümlerini de Hâle Eren çizmişlerdir.

"Buluşmalar" da solist olarak şu bale sanatlılarını göreceğiz:
-Ayla Ünal, Gülcan Tunççekiç, Meriç Sümen Hüsnü Sunal, Ferit Akın, Sait Sökmen.

"Glse'le" balesi

"Giselle''. bale repertuvarının yüzyıldan fazla bir samandır en çok sevilen ve sık sık sahneye konulan eserlerinden biridir. Bu iki perdelik balenin müziği Adolphe Adam'ındır, koregrafisini de Jean Coralli ile Julea Perrot yapmışlar, Frederick Ashton da bu koregraflyi yeniden düzenlemiştir.

Bizdeki temsilinde orkestrayı Sabahattin Kalender yönetecektir. Dekorlarını Refik Eren, kostümlerini de Hale Eren çizmiştir.

Bellibaşlı rollerden Glselle'i Meriç Sümen, Avla Ünal ve Gülcan Tunççekiç; Kont Albrechti Sait Sökmen, Hüsnü Sunal, Ferit Akın; Hila. rion'u Ençin Akaoğlu, Taner Akakçe, Yalçın Büyükbayram; Prensesi Betili Çakmakçı. Tenasüp Onat; Dük'ü Aytekin Oktan. Erdal Tekin: Berthe'i Suna Eden: wilfred'i Erdal Tekin, Yalcın Büyükbayram: Ruh'arın Kraliçesini Gülcan Tunççekiç. Tenasüp Onat. Shirley Subaşı, Ay'a Ünal, mü navebe ile. oynıyacaklardır.

"Buluşmalar" la beraber oynanacak "Giselle'' balesinin, bizde de büyük bir ilgi uyandıracağı ve bale repertuvarımızın en tutulan eserleri arasında yer alacağı tahmin edilebilir.

Öte yandan, geçen mevsim büyük bir rağbetle karşılanmış olan "Uyuyan Güzel" ve "Satranç" balelerinin bu mevsim tekrar edilecekleri ümidedilmekledir.

Biliyor muydunuz ?

ÜNLÜ BALE UZMANI DAME NINETTE DE VALOIS Ankaraya geldi. Balemizin, kuruluşundan beri, genel eğitim ve yönetimiyle yalandan ilgilenen ünlü ingiliz bale uzmanı hemen her yıl, bu mevsimde, An. karaya gelmekte ve hazırlanan yeni eserlerin çalışmalarına nezaret etmektedir. Ninette de Valois'nın bu son gelişi, sahneye koymayı üzerine almış olduğu iki yeni bale eseriyle ilgilidir. Değerli bale uzmanı "Buluşma" ve "Giselte"' balelerinin son hazırlık çalışmalarını bizzat yönetecektir.

İLK TÜRK MİME SANATÇISI ERDİNÇ **DİNÇER** Ankaraya geldi. Geçen mevsim başlarında İzmir, Ankara ve îstanbulda verdiği mime resitalleriyle büyük bir ilgi uyandırmış olan Erdinç Dinçer, bilindiği gibi Pariste, ünlü fransız mime ustası Marcel Marceau'nun yanında yetişmiştir, meslek bilgisini artırmak için de şimdi, Marcel Marceau'nun ve Jean-Louis Barrault'nun da hocas olan Etlerine Decrouxr ile Jacques Lecoq'un yüksek bölüm kurslarına devam etmektedir. Erdinç Dinçer bu sefer İzmirde 6 Ekim akşamı Elhamra sinemasında, Anka. rada 12 Ekim akşamı Küçük Tiyatroda, İstanbulda da 19 ve 20 Ekim günleri Dormen Tiyatrosunda resitaller verecek ve Kasım başında, Pariso dönmüş olacaktır,

DEVLET KONSERVATUVARININ BALE BÖLÜMÜNDEN bu yıl sekiz öğrenci mezun oldu. Devlet Tiyatrosu Bale bölümü topluluğuna katılmış olan -biri erkek, yedisi kız- bu gençler İ. Yener Durukan, Feryal Şardağ, inci Tuğ, Yıldız Şenler, Ayla Ege, Deniz Gönençay, Rengin Taş ve Alev Meral Tökgözdür.

DEVLET KONSERVATUVARI TİYATRO BÖLÜMÜNDEN bu yıl üç öğrenci mezun oldu. Bunlardan ikisi yüksek, biri de orta kısmı bitirmişlerdir. Yüksek kısmı bitirenler Ülkü Ülkümen ile Tülay Artuktur. Orta kısmı bitiren de Olcay Poyrazdır, Her üç mezun da stajyer olarak Devlet Tiyatrosuna alınmışlardır.

DEVLET KONSERVATUVARI OPERA BÖLÜMÜNDEN bu yıl iki öğrenci mezun oldu Bunlardan Güler Keskinkaya yüksek kısmı; Faik Eğilmez de orta kısmı bitirmişler, ikisi de Devlet Tiyatrosu Opera bölümüne stajyer olarak alınmışlardır.

SAİM ALPAGO, UZUNCA BİR AYRILIKTAN **SONRA,** Devlet Tiyatrosuna dönüyor. Hatırlanacağı gibi, birkaç yıl önce, bir oyunun prömi. yerinde sahneye çıkmayarak Devlet Tiyatrosundan ayrılmış olan Saim Alpago, önceleri İstanbulda kendi adına bir topluluk kurmuş, daha sonra da Oraloğlu Tiyatrosunda çalışmıştı. Bu çalışmalardan umduğu sonuçlan alamıyan sanatçının tekrar eski yuvasına dönmek istediği ve bu maksatla Genel Müdür Cüneyt Gökçere müracaat ettiği öğrenilmiştir. Bu müracaatı incelemekte olan Devlet Tiyatrosu Yönetim Kurulunun bugünlerde müspet bir karar vereceği sanılmaktadır,

DEVLET TİYATROSUNDA OYNANACAK "FAUST" OPERASI için yabancı sanatçılar davet edilecektir. Misafir sanatçılar arasında bir orkestra şefi ile iki tenor, bir koregraf ve iki bale solisti vardır. Orkestra şefi, Bükreş Operasının eski şefi Jean Bobescu'dur. "Faust'ta başrolü oynamak üzere gelecek misafir tenorlar ise Bükreş Operası solistlerinden Ion Piso ile Scala Operası solistlerinden Doro Antonloli'dlr.Koregraf ile bale solistleri ise, Polon yanın en 'tanınmış koregraflarından Eugenlusz Paplinski ile Varşova ve Poznan Operaları bale solistlerinden Olga Sawicka ileWieslaw Koscielski'dir. "Faust" operasının nezaman sahneye konulacağı ise henüz kesin olarak bilinmemektedir,

S İ N E M A

Filmler

Matle in USA

Tabii, her yıl olduğu gibi, bu yıl da getirtici şirketlerin listelerindeki filmlerin büyük çoğunluğunu Hollywood ürünü filmler meydana getir, inektedir. Bunların içinde bütünüyle ticari nitelik taşıyan serüven filmleri, (komediler, western'ler, melodramlar olduğu kadar elle tutulacak nitelikte olanları da vardır. Yine bunların büyük çoğunluğu renklidir, geniş perde sistemine göre uygulanmıştır ve içlerindeki en büyük spectacle, yıllardan beri bir türlü gösterilemeyen. "ziyadesiyle ünlü" rejisör Cecil B. De. Mille'in "Ten Commandments On Emir'idir. Miile'in "On Emir"i, Musanın hayatını, hikaye etmekte ve usta İncil ve Tevrat tacirinin kutsal konulardan bile "iş filmi" yapabilme gücünün ne derece olduğunu ispatlayıcı örneklerinden birini vermektedir. "On Emlr"ln oyuncu kadrosu da geniştir: Charlton Heston, Yul Bryn. ner, Anne Baxter, Yvonne De Carlo, Edward G. Robinson ve daha bir sürü ünlünün yer aldığı bu nevi salısına münhasır De Mille speotacle'ı gerçi arada din propagandası da yapmaktadır ama, bu çeşit işlemlere kulakları olduğu kadar gözleri de kapalı, acayip bir tutuma sahip yabancı filmler sansürü, "On Emir"e nasılsa izin vermiş bulunmaktadır. Ayni sansürün, Monicelli'nin "Adua ve Arkadaşları" ile Stanley Kuibrick'in "The Paths of Glory-Zafer Yolları" için "On Emir"e gösterdiği hoşgörüyü tekrarlaması beklenebilir, fitidir takışan Stanley Kramer'in "The Defiant One - Kader Bağlayınca"smin bir üçüncüde yakayı sıyıracağı ise yine şüpheli, dir.

Hollywood ürünü filmler içinde en ilgi çekici olanı, eski usta Lewis Milestone'un bir yeniden yapım olan "Mutiny on fine Bouoty - Denizlerde İsyan"ıdır, Amerikan sinemasındaki en eski kuşağın temsilcisi olan Milestone. C. Nbrdhcff ile J. N. Hallim romanını Charles Lederer'in senaryosu ve Marlon Brando, Trevor Howard ve Richard Harris gibi güçlü bir oyuncu saçayağı ile sinemaya aktarmak, tadır- "Demlerdeİsyan"'ın tek aksayan yönü, esk usta Milestone'un artık iyiden iyiye yorgun oluşu ve bu halinn de filmini etkileyişidir.

Kovboy filmleri

T listelerin içindeki western - kovboy filmleri de yine o türün ustalarının imzalarım taşımakladır. Belirli; bir süre kovboy filmlerinde çalışan ve bu türün ehil kişileri arasında kendine iyi bir yer edinen Anthony Mann'i, bu yıl, Milestone gibi bir yeniden yapımda, "Cimarron - Vatan Tigruna"da seyredeceğiz. Mann'in "Vatan Uğruna"sının konusu da, Mi. lestone'unki gibi Mr romandan - Edna Ferber'in ayni adı taşıyan romanın dan alınmıştır - sinemaya uygulanmadır. Başrollerinde Glen Ford, Maria Schell, Anne Baxter, Arthur O'Connell ve Mercedes McCambridge oynamaktadırlar.

Oyun kâğıtlarını ve kanun dişiliğını bir yana koyarak gazetesi ve gerektiği yerde tabancasıyla Oklahomada yeni bir düzen kurma çabasındaki "kahraman" Yancel Cravat'ın serüvenlerini hikâye eden sinemaskop ve renkli bu yeni western'inde Mann, es ki günlerini aratmayan bir ustalık içindedir ve gerçek değerini de bu türde göstermektedir.

Mann'den sonra John Ford okulunun en iyi öğrencisi sayılan John Sturges'in "Sergeant Three - Üç Kahraman Çavuş"u gelmektedir. Yer yer Ford etkisi olmakla beraber, çokluk filmlerine kendine özgü bir kişiliğin damgasını vuran Sturges, "Üç Kahraman Çavuş"ta Frank Sinatra, Dean Martin, Peter Lawford ve Sammy Davas Jr. ile çalışmaktadır ve garip bir raslantı ile, Sturges'in filmi de bir bakıma ikinci bir "yeniden yapımadır. Ünlü "Gungadin"in kovboy türüne uygulaması olan "Üç Kahraman Çavuş'ta Sturges, iki değişik yapı olmasına rağmen, George Stevens ile bir yerden sonra boy ölçüş, mektedir.

İki western'ciye karşılık, listelerin sözü edilmeye değer öbür iki western filminin rejisörleri, çokluk, bu türün kişileri değillerdir. Örneğin bir Michael Curtiz'in Hollywood ürünü filmler içinde hemen hemen her türde adına rastlanmıştır, Edward Dmytryk de öyle...

Michael Curiâz -ki Dmytryk'e bakarak western'lere daha çok yakındır.. "The Comancheros - Dehşet Ülkesi"nde Teksasa, Teksasın atlı polislerine yönelmektedir;- Bir atlı polis olan John Wayne, kanunsuz bir tabanca düellosunda adam öldüren kumarcı Stuart whitman'ı izlemekte ve bu arada başından türlü serüven geçmektedir. "Dehşet Ülkesi'nin senaryosu bu tür filmlerin alışkın senaryocusu James Edward Grant'a aittir Filmde John wayne ile Stuart Wnitman'ın dışında Ina Balin'in Nehemiah Persoff'un, Bruce Cabotln ve esk kovboy Bob Steel'in de önemli rolleri vardır.

Dmytryk'in westen'i "W'arlock-Korkunç Mücadele" İse, büyük oyun-

Maria Schell ile Glen Ford, Mann'in "Cimarron' ında
Yeni *ağıza eski taam!.*

cu kadrosuna sırtını dayamış bir filmdir. Dmytryk, R. Arthurun bir senaryosundan yola çıkarak filmini bir çeşit "edebî" western havasına bürümek amacını gütmektedir. Başrollerinde Henry Fonda, Richard Widmark, Anthony Quinn, Dorothy Maione. Dolores Michaels, Tom Drake, Richard Arlen ve wallece Ford'un oynadıkları "Korkunç Mücadele", o çağların hikâyesini günümüz prob. lemleriyle paralelleştirme çabasındadır. Dmytryk, bîr başka denemesinde. "The Broken Arrow - Kanlı Ok"ta olduğu gibi bu yeni denemesinde de başarıya ulaşmaktadır.

Listedeki en sona kalan western ise, Hollywood sinemasında bu işin tak bilirkişisi olarak bilinen John Ford'a aittir. İki usta oyuncunun, John Wayne ile James Stewart'ın, başrollerinde oynadıkları "The Man Who Shot Liberty Valance- Öldüren Adam". Ford ustanın yorgunluk çağının ürünü olmasına karşılık, şimdiye kadar yaptıklarının bir çeşit antolojisi olmakta ve çizgi dışına çıkmamaktadır. Ford, eline aldığı ve ustası olduğu bu türde hikâyesini enine boyuna işlemekte, folklorunu, mizahını yerinde ve uygun olarak serpiştirmekte, iki oyuncusunu da düzeni bozmayacak biçimde yönetmektedir.

ve ötekifer

İkinci defa yeniden yapımına girişilmişlerden ilgi çekici olanı, başta Vincente Minelli'nin Blasco Ibanez'in bir romanından uyguladığı "The Four Horsemen of the Apocalypse - Mahşerin Dört Atlısı" ve J. Lee Thomson'un bir Gogol uygulaması olan "Taraş Bulba"'sıdır. Sessiz sinema döneminin gözde yıldızı Valenntino'nun İlk olarak başrolünde oynadığı birinci "Mahşerin Dört Atlısı'nın bu yeniden yapımında Glen Ford, Ingrid Thulin, Chartes Bover, Lee J. Cobb, Paul Henried, Paul Lucas ve Karl Boehm oynamaktadır. Konu ise, modernize edilerek İkinci Dünya Savaşı sırala. rina aktarılmıştır.

İngiliz sinemasındaki bir türlü bir denge tutturamayan rejisörlerden J. Lee Thomson'un Gogol uygulaması olan "Taras Bulba'sına gelince, bu sadece bir deneme olmaktan ileriye geçememiş ve başrollerindeki; iki kabiliyetsiz oyuncu. Tul Brynner ile Tony Curtis de, Lee Thamson'u başarısızlığa birlikte sürüklemişlerdir.

Yine ilgi çekici filmlerden biri de, uzun bir süredir gösterilme sırası bekleyen fakat USIS tarafından "menfi propaganda taşıyor"' diye engellenen Robert Wise'in "I want to Live- Yaşamak istiyorum"udur. Gerçek ve yaşanmış bir olaya dayanan "Yaşamak İstiyorum" la baş kadın oyuncusu Susan Hayward Oscar'a aday gösterilmiş ve film çevresinde hayli gürültüler koparılmıştı. Susan Hayward, bu yıl ayrıca Daniel Mann'ın "Ada"sında da yerli seyirci karşısına çıkacaktır.

Stanley Kramer, üstelerde iki filmiyle yer almaktadır. Bunların birincisi, siyah-beyaz problemini gerçekçi bir açıdan işleyen "The Defiant One - Kader Bağ!aymca"dır. "Kader Bağlayınca", Kramer'in gözüpek davranışı yüzünden USİS'in yine hışmına uğramış ve yurdumuzda gösterilmesi bu Amerikan Haberler Merkezi tarafından ve Amerika bakımından sakıncalı görülmüştü. O günler için. transfer güçlükleri yüzünden, ABD, getirtilen filmlerin satın alınmasına bir anlaşma gereğince belli bîr oran. da katılıyor, fakat bu arada da kendine uygun görmediği filmlerin alınmasını ve oynatılmasını USİS aracılığında kontrol ediyordu.

Tony Curtis ile Sidney Poiter'in oynadıkları "Kader Bağlayınca"nın ardından gelen "On the Beach - Kum salda" da yine ayni yollardan geçerek kurtulmuş bir filmdir. USİS, atom bombasının karşısında yer alan bu filmin "barıştan yana olduğunu savunan Amerika olarak- yine yurdumuzda gösterilmesini yasaklandırmaya çalışmış ve bunda da başarıya er. mişti. Bu iki film, transfer anlaşmasının bozulması ve getirtici şirketlerin filmlerini doğrudan doğruya Amerikadan değil, Orta Doğu satış merkezi olan Paris üzerinden almalarıyla gösterilme imkânına Kavuşmaktadırlar. Kramer, günün nabzına göre şerbet veren üçüncü filmini de bu mevsim gün ışığına çıkarttırmaktadır. İkinci Dünya Savaşı sonunda savaş suçlularının yargılanmasını konu edinen "Nürnberg Duruşması", çok kalabalık bir oyuncu kadrosunu da beraberinde getirmektedir. Marlene Dietrich, Spencer Tracy, Burt Lancaster, Judy Gar. land, Maxmilian Scheel, Shelley winters ve daha bir düzine yıldızın rol aldığı bu yeni filminde isa, Kramer, ilk iki filmindeki kadar başarılı sayılmıyacaktır.

Bir süredir filmleri gelmeyen Otto Preminger'in "Advice And Consoilt - Washlngton'da Fırtına'sı, Utenin lokomotif filmlerinden sayılmaktadır. Daha çok amerikan politika hayalının perde arkasını işleyen ve bu yüzden ilgi çekici bir nitelik kazanan Preminger'in "Washington'da Fırtına'', sında Charles Laughton, Henry Fonda, Don Murray, Walter Pidgeon, Peter Lawford, Gene Tierney, Franchot Tone, Lew Ayres, Burges Meredith başrolleri oynamaktadırlar. Filmin bir başka önemli yanı da sinemanın bir hayli eski yıldızlarını bir filmde bir araya toplamasıdır.

Yılın filmi olmaya hak kazanacak genç kuşaktan Stanley Kubrick'in "The Paths of Glory- Zafer Yolları" da bu yıl seyredileceklerdendir, Kubrick'in- gerçi, bîr ikinci filmi "Lolita" da sıradadır ama bu, birinci ile göze batan bir çelişme içindedir,

Birinci Dünya Savaşında savaşan insanları değişik ye çok cesur bir yönden inceleyen Kubrick'in bu filmi ât daha önce Türkiyeye gelmiş, fakat amerikan askerlik anlayışına ve savaş karşıcı oluşuna dayanılarak yine USİS tarafından yasaklandırılmış ve gösterilmesi engellenmişti.

Bunların dışında kalanlar, hafit komediler, Jerry Lewis'lerin, Bob Hope'ların sululukları, sıradan gangster filmleri, müzikaller ve her çeşit seyircinin nabzına göre şerbet veren filmlerdir ve hiç birinin de sözü edilmeye değmemektedir,

(Basın: A — 11234) — 1231

ŞİDDETLİ
BAŞ
AĞRILARINA
KARŞI
GRİPİN
başarı ile kullanılır!
BAŞ ve DİŞ
NEZLE
GRİP
GRİPİN
KİNİNLİ
GRİPİN
GRİPİN
4-29
GRİPİN 4 saat ara ile günde 3 adet alınabilir

KARİKATÜR REKLAM STÜDYOLARI
Bu bir REKORDUR!
ZİRAAT BANKASI
Tasarruf Sahiplerine
bir tek çekilişte
6 milyon lira
dağıtıyor. Bu da bir
REKORDUR!..
Kaptan Joschua 11 m.lik yelkenli bir tekne ile New Port dan hareket ederek 74.030 km. uzunluğundaki deniz yolu ile dünya turunu tek başına 3 sene, 2 ay, 2 günde başardı. Bu zaferine rağmen Joschua yüzme bilmiyordu.
BU BÜYÜK ÇEKİLİŞTE
40 APARTMAN DAİRESİ
5 ADET 100.000 LİRA
10 ADET 50.000 LİRA
20 ADET 25.000 LİRA
50 ADET 5.000 LİRA
ZİRAAT BANKASI
AYRICA
33308 TALİHLİYE ÇEŞİTLİ PARA
İKRAMİYELERİ VERİYOR